Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Zitting 1978–1979

Rijksbegroting voor het jaar 1979

15 300

Begroting van uitgaven

Hoofdstuk VII
Departement van
Binnenlandse Zaken

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

	blz.
Inleiding	**2**
Algemeen	**4**
1. Het intern functioneren van het ministerie	4
2. Wetenschaps- en onderzoeksbeleid	4
3. Vorming en opleiding	5
4. De coördinatie van het beleid t.a.v. de Molukse minderheid in Nederland	7
Grondwetszaken	**8**
1. Algehele herziening van de Grondwet	8
2. Wetgeving i.v.m. grondwetsherziening	9
3. Internationale regelingen betreffende grondrechten	10
4. Voorzieningen betreffende adviescolleges	10
Binnenlands Bestuur	**11**
1. Algemeen	11
2. Reorganisatie binnenlands bestuur	11
3. Wetgeving	12
4. De Raad voor de Territoriale Decentralisatie	14
5. Complementair bestuur	15
6. Provinciale en gemeentelijke indeling	15
7. Inspraak burgemeestersbenoemingen	16
8. Herziening decoratiestelsel	16
9. Bestuurlijk overleg	16
10. Onderzoekbeleid binnenlands bestuur	17
Financiën Binnenlands Bestuur	**18**
1. Algemeen	18
2. Gemeentefinanciën	19
3. Provinciale financiën	24
4. Andere onderwerpen	25
Civiele Verdediging	**29**
Openbare orde en veiligheid	**30**
1. Algemeen	30
2. Politie	30
3. Rampenbestrijding en hulpverlening	35
4. Brandweer	35
5. Bescherming Bevolking	37
Overheidspersoneelsbeleid	**39**
1. Algemeen	39
2. Werving en selectie	44
3. Personeelsplanning en loopbaanbegeleiding	45
4. Bedrijfsmaatschappelijk werk	45
5. Bedrijfsgeneeskunde	45
6. Integratie personeels- en salarisadministratie	45
7. Vorming en opleiding	45
Overheidsorganisatie en -automatisering	**46**
1. Algemeen	46
2. Advies	46
3. Coördinatie	47
4. Ondersteuning	48
5. Centrale personenadministratie	49
Artikelsgewijze toelichting	**50**

INLEIDING

De overheid is er voor de burgers. De burgers zijn er niet voor de overheid. De Staatssecretaris en ik zijn ons ervan bewust deze stelling niet voor het eerst te verdedigen. Van de juistheid ervan zijn wij evenzeer overtuigd als van de noodzaak te bevorderen dat zij van stelling wordt tot praktijk van alledag. Daarom willen wij proberen de herziening van de Grondwet, van grote betekenis voor de burgers en de overheid, in eerste lezing binnen deze kabinetsperiode te verwezenlijken.

Wij zullen de reorganisatie van het binnenlands bestuur, van belang voor onze democratische rechtsstaat en een goed functioneren van de overheid, veel van onze aandacht geven. Voorts beschouwen wij het bevorderen van de veiligheid van de burgers als een van onze hoofddoelstellingen.

Voor het bepalen van ons beleid achten wij het van wezenlijk belang ons steeds weer af te vragen: Wanneer is de overheid er werkelijk voor de burgers? Wij vinden dat de overheid kansen moet scheppen voor de ontplooiing van de burgers in ons land. Dat zij, zich inzettende voor de gerechtigheid, ongelijke uitgangspunten moet gladstrijken en onbillijke verworvenheden moet rechtzetten. Wij kiezen voor een overheid die aan de burgers dienstbaar is. En wij huldigen de opvatting dat de kwaliteit van het bestaan niet alleen valt af te meten aan de zorg die de overheid eraan besteedt.

De waardering van de burgers voor hun overheid kan in het tegendeel verkeren als de overheid niet alleen zorg besteedt aan hen die deze terecht behoeven, maar ook de sterkere benen dwingt hetzelfde pad te volgen. Wanneer op zich, en daarom onjuist, het verlenen van de nodige geldelijke steun wordt beschouwd als een vrijbrief tot meebeslissen door middel van de koorden van de beurs. Wanneer maatregelen met het oogmerk de veiligheid van de burgers te verhogen, zouden neerkomen op onverantwoorde beperking van de burgerlijke vrijheden. Wanneer ambtenaren, bekleed met uitvoerende of zelfs beslissende bevoegdheden, bij het uitoefenen daarvan de grens tussen zorg voor en betutteling van de burgers zouden overschrijden.

De inhoud en omvang van de overheidstaak als zodanig behoren steeds kritisch getoetst te worden en moeten een voorwerp van aanhoudende zorg van de regering zijn.

De zorgvuldige, terughoudende, benadering van taak en plaats van de overheid die wij kiezen, houdt in dat wij van opvatting zijn dat wetten en regels zo moeten worden gemaakt, dat zij de ontplooiing van de burgers dienen. Zij moeten de burgers in staat stellen in vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid ten opzichte van elkaar te leven en zo de ontwikkeling van onze samenleving te bevorderen.

De overheid is er eerst wezenlijk voor de burgers, wanneer zij – uitgaande van de eigen verantwoordelijkheid van zowel elke burger afzonderlijk als van de organen die door burgers langs democratische weg zijn samengesteld – de kaders schept waarbinnen die eigen verantwoordelijkheid zo volledig en goed mogelijk kan worden beleefd. De overheid dient, tot opvang van hen die deze verantwoordelijkheid nog niet of niet meer kunnen dragen, maatregelen te treffen die, waar mogelijk, steeds mede gericht moeten zijn op het aankweken of herstel van zulke verantwoordelijkheid.

Ondermijning van de grondslagen van een democratische samenleving dreigt als de burger het zicht op de overheid, zijn overheid, dreigt te verliezen; vooral ook, omdat een dergelijke ontwikkeling wederkerig is en een overheid die het zicht op haar burgers gaat missen de naam van overheid niet langer verdient. Vele zijn de richtlijnen die bijdragen en subsidies in het vooruitzicht stellen als lagere overheden en burgers zich gedragen naar de in deze regelingen neergelegde normen. De geldstromen en regels volgen elkaar in hoog tempo en in verschillende richting op. Loketten en brochures, regels en uitzonderingen, doeleinden en middelen, plannen en gewenste en ongewenste gevolgen zijn even talrijk geworden als de wensen van elke man, elke vrouw, elke minderheid, elk bedrijf afzonderlijk.

Overzicht gaat ontbreken. De zin van zoveel zorg en strevingen van de overheid voor de burgers dreigt hun langzaam maar zeker te ontgaan. De afstand tussen bestuurden en bestuurders groeit. De burger ziet door de bomen het bos niet meer. Zo dreigt de overheid van zich zelf en van haar burgers te vervreemden.

Herstel van de doorzichtigheid van het openbaar bestuur is naar de mening van de Staatssecretaris en mij daarom een eerste vereiste, in het belang van burger en overheid beide. Organisatie en herschikking van het overheidsapparaat vergen herbezinning en daden. Relatief minder nodige werkzaamheden zullen moeten worden teruggedrongen. Op het nuttige resultaat van overheidsinspanningen dient meer te worden gelet. De neiging tot uitbreiding van het aantal vakgebieden van waaruit problemen afzonderlijk worden bestudeerd, maar niet altijd opgelost, zal tot staan moeten worden gebracht. De eenvoud, snelheid en doorzichtigheid van beslisprocedures dienen te worden vergroot. En de verantwoordelijkheid voor de concrete vormgeving van het beleid zal daar moeten worden gelegd, waar de omstandigheden het best kunnen worden beoordeeld en de voor de beslissingen verantwoordelijken het gemakkelijkst kunnen worden aangesproken.

Is het kappen van de wildgroei die burger en bestuurder de blik meer en meer is gaan belemmeren, dus op zich reeds nuttig en nodig, daarboven maakt de economische situatie waarin ons land verkeert een zekere uitdunning van het bos zelf onvermijdelijk.

Het kabinet heeft drie maanden geleden zijn plannen tot matiging in de particuliere en ombuiging in de collectieve sector vastgesteld en bekendgemaakt. Naar evenredigheid zullen ook over zaken die de eerste beleidsverantwoordelijkheid van de Staatssecretaris en mij raken, pijnlijke beslissingen moeten worden genomen. Terugbuiging van de hoeveelheid tastbare diensten die het openbaar bestuur levert, behoeft – ik schreef dat hierboven reeds – de kwaliteit van het bestaan echter niet aan te tasten.

De herbezinning op plaats en taken van de overheid, het daarmee in overeenstemming brengen van haar organisatie en dit alles onder de druk van een zorgwekkende economische situatie, zal een bijzondere inzet vragen van de burgers in dienst van de overheid. De ambtenaar zal, mede vanwege zijn aparte rechtspositie door zijn medeburgers vaak beschouwd als buitenbeentje, juist aan het streven burger en overheid dichter bij elkaar te brengen, een belangrijke bijdrage kunnen leveren door zijn eigen burgerschap niet te verloochenen. De burger die in contacten met de overheid het gevoel heeft in de eerste plaats een medeburger te ontmoeten zal zo in de praktijk kunnen ervaren dat de overheid er is voor de burger, ook voor hem.

ALGEMEEN

1. Het intern functioneren van het ministerie

De werkzaamheden aan een doelmatige organisatiestructuur om het ministerie zo goed mogelijk te laten functioneren vinden gestadige voortgang.

In mei 1978 werd in een conferentie van de staf van het ministerie aandacht gegeven aan de ontwikkelingen van strategische beleidsvorming. Het ontwerp van de structuur van de doelstellingen van het ministerie vormde daarbij een onderwerp van bespreking.

Het is mijn bedoeling bij de verdere behandeling van deze structuur de procedure te volgen zoals die door de Commissie voor de ontwikkeling van beleidsanalyse (COBA) is vastgesteld. Deze procedure geeft aan dat een departementale doelstellingenanalyse, nadat deze naar inhoud is aanvaard door de bewindslieden die daarvoor in eerste instantie verantwoordelijkheid dragen, wordt voorgelegd aan de COBA. Zij beoordeelt de opgestelde doelstellingenanalyse op de methodologische opzet en uitwerking en brengt over deze aspecten advies uit aan de betrokken bewindslieden. Ik overweeg om de doelstellingenanalyse van mijn ministerie vervolgens ter behandeling in de raad van ministers te brengen, gelet op de vele raakvlakken van het beleid met de werkzaamheden van andere ministeries.

De Centrale Werkgroep Veranderingsorganisatie, ingesteld op 3 oktober 1977, heeft het onderzoek afgesloten naar de gegevens, bestemd voor een advies over de hoofdstructuur van het ministerie. Inmiddels werden ook – ter uitvoering van de beslissing van mijn ambtsvoorganger – twee projectgroepen ingesteld die respectievelijk zullen adviseren over de organisatie van het directoraat-generaal Binnenlands Bestuur en de organisatie van het juridisch/wetgevende werk op het ministerie. Zij streven ernaar in de eerste helft van 1979 hun adviezen uit te brengen.

De kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de hoofdafdeling Personeelszaken en het Adviesbureau voor doelmatigheid en organisatie nadert haar voltooiing. De versterking van deze twee dienstonderdelen was mede noodzakelijk vanwege de belangrijke rol die zij spelen in de departementale organisatie.

2. Wetenschaps- en onderzoekbeleid

In oktober 1977 is de nota «Toelichting ontwikkeling onderzoekprogrammering Binnenlandse Zaken» verschenen. In deze nota gaf ik een overzicht van de ontwikkelingen bij mijn departement die gericht zijn op het tot standbrengen van een programma van onderzoek dat de vorming van het beleid voorbereidt en steunt. In het algemeen zijn de reacties op het onderzoekprogramma positief. Ook geeft men suggesties die het programma kunnen verbreden en verdiepen.

In de periode na het verschijnen van de nota is een deel van het programma tot uitvoering gekomen. Daarbij zijn verschillende onderzoekinstellingen buiten het ministerie ingeschakeld. Een weergave van de stand van zaken ten aanzien van het afgesloten, lopende en voorgenomen onderzoek bij het departement geef ik in bijlage VI van deze memorie van toelichting.

Voor het onderzoek is een bedrag van 6 mln. in de begroting voor 1979 opgenomen. Een nadere uitwerking daarvan is te vinden in eerdergenoemde bijlage. Ten laste van de daarin opgenomen artikelen worden alleen uitgaven gedaan die direct het wetenschappelijk onderzoek betreffen. Daarom zijn deze artikelen overgebracht naar de Homogene uitgavengroep wetenschapsbeoefening. Daaruit zijn dan ook verwijderd de subsidies voor de Stichting Nationaal Brandpreventie Instituut, het Institut International des Sciences Administratives en de European Group of Public Administration.

Om vastere vorm te geven aan de betrekkingen tussen mijn departement en de onderzoekinstellingen wordt gedurende enige tijd gewerkt met een handleiding voor het opstellen van overeenkomsten over opdrachten tot het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Ook is een lijst opgesteld met informatiepunten waarom aanvragers van financiële ondersteuning van wetenschappelijk onderzoek door mijn departement kan worden gevraagd. Deze lijst is bij de afdeling voorlichting van mijn departement verkrijgbaar.

Ik streef ernaar in 1979 een adviseur wetenschappelijk onderzoek aan te trekken. Deze zal zich in algemene zin met het interne en externe onderzoekbeleid van het departement bezighouden. De verantwoordelijkheid van de beleidsonderdelen voor het daaronder behorende onderzoekwerk blijft daarbij onverlet.

Ter aanmoediging van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en met het oog op de verdere verbetering van de betrekkingen tussen het onderzoek en het beleid neemt mijn departement deel aan het Meerjarenplan sociaal onderzoek en beleid dat onder verantwoordelijkheid van mijn ambtgenoot voor Wetenschapsbeleid wordt uitgevoerd.

De Ronde-tafelconferentie over de coördinatie van het onderzoek naar het openbaar bestuur heeft in september van dit jaar haar eindrapport uitgebracht dat binnenkort zal worden gepubliceerd. Daarin adviseert zij een samenwerkingsverband van beperkte omvang in te stellen dat een aantal adviserende en uitvoerende taken krijgt opgedragen. Opdat het samenwerkingsverband, voluit geheten «Samenwerkingsverband Onderzoek Openbaar Bestuur», voeling houdt met de onderzoek- en bestuurspraktijk, stelt zij als klankbord en inspiratiebron een gespreksgroep van ruimere omvang voor, voluit «Gespreksforum Onderzoek Openbaar Bestuur» geheten. Tevens adviseert zij speciaal voor beide organen een secretaris aan te trekken die organisatorisch en rechtspositioneel zal worden ondergebracht bij Binnenlandse Zaken. De secretaris zal verantwoording schuldig zijn aan de voorzitter van het Samenwerkingsverband. Ik ben van plan nog voor het einde van dit dienstjaar een beslissing te nemen over de voorstellen die in het advies worden gedaan.

Bij de behandeling van de begroting 1978 heb ik de Tweede Kamer toegezegd op mijn departement de aandacht te zullen vragen voor de problematiek rond de zelfstandige bestuursorganen, in het kader van het wetenschappelijk onderzoek (Hand.II, zitting 1977–1978, blz. 800). Bij overleg met de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid bleek dat daar reeds gedachten leefden omtrent een onderzoek naar onder meer de zelfstandige bestuursorganen. De Raad heeft gedurende de afgelopen jaren een uitvoerig onderzoek verricht naar de adviesorganen van de centrale overheid. Een in oktober 1977 gehouden WRR-symposium over beleidsadvisering van de centrale overheid was mede toegespitst op de zelfstandige bestuursorganen. Een en ander heeft ertoe geleid dat de Raad de problematiek rond de zelfstandige bestuursorganen zal gaan onderzoeken; dit in het kader van een breder opgezette studie die de functionele decentralisatie tot onderwerp heeft.

3. Vorming en opleiding

Na een periode van nauwe samenwerking tussen het Rijksopleidingscentrum van het directoraat-generaal voor Overheidspersoneelsbeleid en de afdeling Ontwikkeling, voorlichting en opleiding van de directie Overheidsorganisatie en -automatisering is in 1978 gewerkt aan het verenigen van beide instellingen in een nieuw instituut. Belangrijke beweegredenen daarbij waren:

– het nauwe verband tussen managementontwikkeling en de organisatiefunctie;

– de integratie van het vormings- en opleidingsbeleid voor het gehele overheidspersoneel;

– het bundelen van de opleidingsdeskundigheid binnen Binnenlandse Zaken.

Dit wordt onderstreept door een aantal belangrijke hierna te noemen ontwikkelingen:

– *managementontwikkeling*

Vaak worden heel verschillende zaken onder deze term verstaan. Kenmerkend is echter, dat het ook hier om «leren» gaat, in dit geval van hen die met het management zijn belast (leidinggevenden en sommige staffunctionarissen, van hoog tot laag). Het kan daarbij gaan om individuen («managers») of om groepen (afdelingen, of andere nog grotere samenwerkingsverbanden). Van wezenlijk belang bij managementontwikkeling is, dat daarbij een aantal methoden gezamenlijk en onderling op elkaar afgestemd wordt toegepast (waaronder cursussen, maar ook: begeleiding van veranderingen, loopbaanbegeleiding, taakstructurering). Samenwerking met diensten en afdelingen, die zich met personeelswerk en organisatie bezighouden, ligt daarbij voor de hand.

Voor het opleidingsinstituut gaat het hier om een stimulerende, coördinerende en deels ook in het vlak van de uitvoering liggende taak, die in betekenis toeneemt en te zamen met niet-overheidsinstellingen verricht zal worden;

– *post-academisch onderwijs op het terrein van het openbaar bestuur*

Hoewel in diverse cursussen aandacht wordt besteed aan het openbaar bestuur, is een meer systematisch opleidingsbeleid op dit gebied wenselijk.

De Ronde-tafelconferentie van oktober 1977, waartoe mijn ambtsvoorganger het initiatief nam, heeft zich met dit onderwerp beziggehouden. Dit heeft geleid tot het instellen van een aantal voorbereidingsgroepen die, onder voorzitterschap van de voorzitter van de Academische Raad, advies moeten uitbrengen over de instelling van één of meer organen voor post-academisch onderwijs als bedoeld in de algemene maatregel van bestuur «Regeling Post-academisch Onderwijs» Stb. 1977, 525. In één van de werkgroepen heeft zitting de directeur van het Rijksopleidingscentrum;

– *het organisatiewerk (waaronder automatisering)*

De betekenis en erkenning daarvan nemen onder invloed van het toenemend aantal reorganisaties toe. Dit komt tot uitdrukking in de vraag naar opleiding en bijscholing van organisatiemedewerkers en automatiseringsadviseurs. Daarnaast ontstaat ook bij anderen (leidinggevenden, personeelsfunctionarissen) behoefte aan inzicht in organisatievraagstukken en informatievoorziening. Voorlichtings- en opleidingsactiviteiten zullen in toenemende mate ook op deze groepen gericht worden;

– *de verdere ontwikkeling van het personeelswerk*

Deze is onder andere nodig om ingrijpende reorganisaties te kunnen ondersteunen. Dit doet de vraag naar opleidingen voor personeelsfunctionarissen op steeds méér deelgebieden sterk toenemen. Een voldoende kwalitatieve en kwantitatieve toerusting van het opleidingsinstituut is ook hier voorwaarde om daaraan te kunnen voldoen;

– *vergroting van de deskundigheid ter verdieping en verbreding van ambtelijke opleidingen*

Opleiden en leren vormen ook binnen het overheidsapparaat een in betekenis toenemend vakgebied, waarvan onderwijskunde, didactiek en agogiek belangrijke onderdelen zijn. Vanuit dit vakgebied kan een waardevolle ondersteuning worden gegeven bij de ontwikkeling van opleidingsbeleid, de organisatie van het opleidingswerk, de opleiding van opleiders, en de ontwikkeling, vormgeving, uitvoering en waardering van opleidingsactiviteiten. Tegelijk daarmee groeit het besef, dat doelgericht leren soms beter kan plaatsvinden door op een andere manier leersituaties vorm te geven dan in de vorm van cursussen. Het nieuwe instituut zal een adviesfunctie dienen te vervullen voor het opleidingswerk bij de departementen;

– *een toenemende vraag naar opleidingsactiviteiten (cursorisch e.a.)*

Het is ondenkbaar dat centraal aan deze groeiende behoefte zal kunnen worden voldaan en het zou – uit leertheoretisch oogpunt gezien – vaak ook niet juist zijn. Voor een belangrijk deel is decentrale uitvoering nodig, die weer versterking van de departementale opleidingsfunctie noodzakelijk maakt. Daarmee is het verband met de hiervoor genoemde ontwikkeling duidelijk: een professionele opbouw van departementale opleidingsafdelingen zal dan aan de orde komen. Daaraan zal het nieuwe instituut een bijdrage gaan leveren. Het in 1978 begonnen project «opleiden van opleiders» is daarvan een belangrijk onderdeel.

Dit geheel van samenhangende ontwikkelingen betekent dat in de komende jaren gestreefd zal worden naar de totstandkoming van een instituut dat zinvolle bijdragen kan leveren op de terreinen van het opleidingsbeleid en de ontwikkeling, uitvoering en waardering van opleidingsactiviteiten.

Het onderhouden van nauwe betrekkingen met de vertegenwoordigers van de van belang zijnde vakgebieden, zowel intern als buiten de rijksoverheid, is daartoe één van de belangrijke voorwaarden.

4. De coördinatie van het beleid ten aanzien van de Molukse minderheid in Nederland

De coördinatie van het beleid ten aanzien van de Molukse minderheid in Nederland berustte tijdens het vorige kabinet bij de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk.

Kort na de Kabinetsformatie is besloten dat de Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, de coördinatie van dit beleid ter hand zou nemen. Hierdoor kwamen én de coördinatie van dit beleid én het contact tussen regering en de Commissie van Overleg Zuid-Molukkers/Nederlanders in één hand. De Commissie van Overleg werd ingesteld door het vorige kabinet en rapporteerde via de Vice-Minister-President, Minister van Justitie. De coördinatie door de Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, kreeg meer betekenis tegen de achtergrond van het bestuurlijke hoofdstuk in de door het vorige kabinet voorbereide nota «De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland». Het huidige kabinet heeft de vaststelling en indiening van de nota met kracht en voortvarendheid ter hand genomen. Deze werd op 26 januari 1978 aan de Tweede Kamer aangeboden.

De bijzondere commissie uit de Tweede Kamer voor de problematiek van de Molukse minderheid in Nederland heeft op 3 en 7 april 1978 een hoorzitting gehouden, respectievelijk de gelegenheid geboden voor een besloten gesprek over de nota. De regeringsnota is in een tweetal openbare commissievergaderingen op 29 mei en 5 juni 1978 aan de orde gesteld.

Op 30 en 31 augustus 1978 heeft in de Tweede Kamer een plenair debat over de regeringsnota plaatsgevonden. Ik ben verheugd en dankbaar dat ook tijdens de plenaire gedachtenwisseling is gebleken dat het in de nota uiteengezette beleid kan rekenen op de steun van een brede meerderheid uit de Tweede Kamer.

Naar aanleiding van het debat over de motie-Molleman (14 915, nr. 13) zal ik één dezer dagen aan de Raad van Ministers voorstellen de Directie Overheidsorganisatie en -automatisering van het Ministerie van Binnenlandse Zaken opdracht te geven een onderzoek te verrichten naar de organisatie van de coördinatie van het gehele minderhedenbeleid. Thans wordt gewerkt aan het vervaardigen van een wetsontwerp, houdende de instelling van een permanent orgaan van advies en overleg ter structurering van de inspraak van Molukkers in het beleid ten aanzien van de Molukkers op landelijk niveau. De regering is voornemens ter zake een voorontwerp van wet te publiceren, zodat de daarvoor in aanmerking komende organisaties hierover hun licht kunnen laten schijnen.

Inmiddels is besloten een stafafdeling voor de coördinatie van het beleid ten aanzien van de Molukse minderheid in Nederland in te stellen onder de Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken. Deze stafafdeling voert het secretariaat van een interdepartementale commissie die sinds april 1978 in voorlopige vorm functioneert. Een en ander is in overeenstemming met het in de regeringsnota geschetste beleid.

GRONDWETSZAKEN

1. Algehele herziening van de Grondwet

Zowel voor de burgers als voor de overheid is de totstandkoming van de grondwetsherziening van grote betekenis. Voor de burgers allereerst, omdat hun fundamentele rechten en vrijheden door vastlegging in de Grondwet in de nationale rechtsorde verankerd zijn en de grondwetsherziening nastreeft deze nog te verbeteren. Voor de overheid omdat de Grondwet het fundament vormt, op basis waarvan haar organen hun dienende taak tegenover de burgers volgens afgebakende bevoegdheden onder democratische en rechterlijke controle uitoefenen.

De grondwetsherziening draagt zo bij tot de verwezenlijking van vooral de eerste hoofddoelstelling van Binnenlandse Zaken: het bevorderen van een democratische rechtsstaat. Er is de Regering dan ook veel aan gelegen de herziening van de Grondwet – waaraan in vorige jaren reeds zoveel inspanning door adviesorganen, Regering en parlement is besteed – binnen deze kabinetsperiode in eerste lezing tot een goed einde te brengen.

In de afgelopen maanden heb ik van dit oogmerk van de Regering reeds blijk kunnen geven door de verdere indiening te bevorderen van vier herzieningsontwerpen. Zij betreffen de volgende onderdelen van het nieuwe grondwetshoofdstuk Wetgeving en bestuur:

a. *Wetten en andere voorschriften*

Dit ontwerp bevat een herformulering van de procedure voor het vaststellen van wetten in formele zin. Voorts worden de grondwettelijke waarborgen die thans gelden voor de algemene maatregelen van bestuur van toepassing verklaard op alle algemeen verbindende voorschriften van de centrale overheid.

b. *Buitenlandse betrekkingen*

De bestaande bepalingen worden ontdaan van overbodige details en opnieuw gerangschikt. De gewone wetgever zal volgens het ontwerp de wijze regelen waarop verdragen door de Staten-Generaal worden goedgekeurd en de gevallen aanwijzen waarin geen goedkeuring nodig is. Thans is dat tot in detail in de Grondwet zelf geregeld. Evenals dit onder de bestaande Grondwet het geval is, blijven nationale wettelijke voorschriften buiten toepassing als zij strijden met bepalingen van verdragen die een ieder verbinden.

c. *Codificatie-artikel*

Het voorschrift dat bepaalde delen van het recht in hoofdzaak in algemene wetboeken moeten worden geregeld, wordt gehandhaafd. Verder krijgt de wetgever een opdracht om algemene bepalingen van bestuursrecht vast te stellen. De ontwikkeling van het bestuursrecht en de bestuurswetenschap geeft hiertoe aanleiding.

d. *Ambtenaren*

Dit wetsontwerp heeft ten doel, in de Grondwet één bepaling op te nemen die betrekking heeft op de rechtspositie van alle ambtenaren, zowel van het rijk als van de lagere publiekrechtelijke lichamen. De wetgever krijgt de opdracht voor die rechtspositie regels te stellen.

Andere ontwerpen zullen de Tweede Kamer binnenkort kunnen bereiken en voor het einde van het parlementaire jaar zal, naar ik aanneem, de indiening van de gehele reeks herzieningsontwerpen voltooid kunnen zijn.

Na het overleg dat ik onlangs met de Bijzondere Commissie voor de Grondwet en de Kieswet heb gevoerd, heb ik goede hoop dat de Tweede Kamer de in het begin van 1977 gestagneerde werkzaamheden ten aanzien van de grondwetsherziening binnenkort zal hervatten. Over de ontwerpen betreffende het hoofdstuk Provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen waren onder het vorige kabinet reeds memories van ant-

woord uitgebracht, zodat deze ontwerpen wellicht begin 1979 zullen kunnen worden afgehandeld. Ten aanzien van de overige wetsontwerpen hoop ik dat nog dit kalenderjaar enkele van de voorlopige verslagen zullen kunnen verschijnen.

Met de Commissie voor Algemene Zaken en Huis der Koningin uit de Eerste Kamer hoop ik binnenkort mondeling overleg te kunnen voeren over de wetsontwerpen inzake de grondrechten, die bij deze Kamer liggen en over de verdere procedure ten aanzien van de herziening van de Grondwet. Naar ik hoop zal het spoedig tot een plenaire behandeling van de aan de Eerste Kamer gezonden ontwerpen kunnen komen.

In een bijlage bij de memorie van toelichting is een overzicht opgenomen van de stand van zaken ten aanzien van alle wetsontwerpen die op de grondwetsherziening betrekking hebben.

2. Wetgeving in verband met grondwetsherziening

In verband met de grondwetsherziening zal over een breed terrein wetgeving moeten worden aangepast of nieuwe wetgeving tot stand moeten komen. Een aantal wetgevingsprojecten in verband met de nieuwe grondwetsbepalingen over grondrechten kan hier reeds worden genoemd. De parlementaire behandeling van de grondwetsherzieningsontwerpen inzake de grondrechten is het verst gevorderd, zodat op dit terrein werkzaamheden ter voorbereiding van uitvoeringswetgeving het meest doeltreffend kunnen zijn.

De stand van voorbereiding van deze projecten is verschillend. De voorbereiding van een enkel ontwerp is reeds gevorderd; het merendeel van de ontwerpen verkeert nog in de beginfase.

De volgende wetgevingsprojecten kunnen worden genoemd.

– Een wetsontwerp tot aanpassing van de Ambtenarenwet 1929 en van de daarop gebaseerde rechtspositieregelingen aan de bepalingen over grondrechten is opgesteld. Ook afgezien van de grondwetsherziening is deze aanpassing reeds nodig in verband met de gegroeide opvatting dat de grondrechten ook van toepassing zijn op de verhouding tussen de overheid en haar werknemers.

– Er is een interdepartementale werkgroep ingesteld ter voorbereiding en aanpassing van de wetgeving over het recht tot betoging en vergadering alsmede het recht de godsdienst of de levensovertuiging buiten gebouwen en besloten plaatsen te belijden. Ook beziet die werkgroep de aanpassing van wetgeving over de kerkgenootschappen.

– In het kader van de Interdepartementale Commissie Emancipatiebeleid wordt aanpassing van wetgeving aan het verbod van discriminatie bezien.

– Voor de aanpassing van wetgeving over het binnentreden van woningen door overheidsfunctionarissen tegen de wil van de bewoner is door het Ministerie van Justitie een interdepartementale werkgroep ingesteld.

Ten aanzien van het deel van de grondwetsherziening dat niet op de grondrechten betrekking heeft, wordt ook reeds op een aantal punten aandacht geschonken aan het voorbereiden van wettelijke voorzieningen ter uitvoering van de tot stand te brengen nieuwe grondwetsbepalingen. Voor een deel betreft dit wetgevingsprojecten die reeds los van de grondwetsherziening ter hand zijn genomen, maar waarbij het zin heeft al rekening te houden met de mogelijkheid dat ingediende voorstellen tot grondwetsherziening door de Staten-Generaal zullen worden aanvaard. De projecten herziening van de gemeentewet en algehele herziening van de Kieswet, die elders in de memorie van toelichting aan de orde komen, kunnen hierbij worden genoemd. Verder kan nog melding gemaakt worden van de regeling van het lidmaatschap van het Koninklijk Huis, waartoe de wetgever bij de partiële grondwetsherziening van 1972 werd geroepen. De verwachting is dat de indiening van dit ontwerp in de eerste maanden van 1979 zal plaatsvinden.

3. Internationale regelingen betreffende grondrechten

Te zamen met andere departementen werkt mijn departement eraan mee, dat grondrechten die in internationaal verband zijn vastgelegd in de Nederlandse rechtsorde gelding kunnen krijgen. Ook op deze wijze wordt een bijdrage gegeven aan de verwezenlijking van de eerste hoofddoelstelling van Binnenlandse Zaken. In het kader van deze activiteit heeft samenwerking plaats met andere ministeries bij de voorbereiding van de goedkeuring van verdragen waarin grondrechten zijn vastgelegd. Genoemd kunnen worden de goedkeuring van het Vierde Protocol bij het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, de goedkeuring van het Internationale verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en het Internationale verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (kamerstuk 13 932 (R 1037)) en de goedkeuring van het Europees Sociaal Handvest (kamerstuk 8606 (R 533)).

4. Voorzieningen betreffende adviescolleges

Naar aanleiding van de rapportage van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over de externe en interne adviesorganen van de centrale overheid (rapporten 11, 12 en 14) worden aanwijzingen voorbereid die de ministeries bij de voorbereiding van instellingsregelingen voor externe en bepaalde categorieën van interne adviesorganen in acht moeten nemen. Deze aanwijzingen gaan uit van de Minister-President en zullen binnenkort kunnen worden gepubliceerd. De aanwijzingen zullen er mede toe bijdragen dat bij de instelling van adviesorganen meer de hand wordt gehouden aan artikel 87 van de Grondwet, waarin is voorgeschreven dat de instelling van vaste colleges van advies en bijstand aan de Regering geschiedt krachtens de wet. De Minister van Binnenlandse Zaken zal hierop moeten toezien. Verder zal hij ervoor zorgen dat, als vervolg op de overzichten die de WRR samenstelde, elke twee jaar een overzicht van adviesorganen van de centrale overheid wordt gepubliceerd. Het ligt in de bedoeling dat dit overzicht voor de eerste maal in september 1979 zal verschijnen.

BINNENLANDS BESTUUR

1. Algemeen

Het is buiten kijf, dat in de komende jaren in de sector binnenlands bestuur de reorganisatie van het binnenlands bestuur en de herziening van de gemeentewet de meeste aandacht zullen opeisen. Wanneer men deze beide grote projecten toetst aan de doelstellingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dan valt het op hoezeer daarbij zowel de eerste hoofddoelstelling – het bevorderen van een democratische rechtsstaat – als de tweede – het bevorderen van een naar behoren functioneren van de overheid – in het geding zijn. Immers, wanneer wij moeten vaststellen dat verschillende taken een gemeente te boven of te buiten zijn gegaan, of wanneer wij ons zorgen maken over een toenemende invloed van de centrale overheid op de gemeentelijke taakuitoefening, dan gaat het er niet om, dat die taken niet meer behoorlijk kunnen worden behartigd. Dan benauwen ons die vraagstukken vooral daarom, omdat de invloed van democratisch gekozen vertegenwoordigende lichamen op die taakbehartiging wordt beperkt en teruggedrongen en daarmede de invloed van de burger, ter wille van wie de overheid die taken op zich heeft genomen. Die burger zal in de meeste gevallen de burger van de gemeente in kwestie zijn. Maar het komt ook voor dat de taak die in een bepaalde gemeente wordt behartigd, zulke gevolgen heeft, en van zodanig belang is voor burgers van omliggende gemeenten, dat ook dàn van een gevaar voor de democratie kan worden gesproken omdat deze burgers op die taakbehartiging geen enkele invloed kunnen uitoefenen. Dan kan het zin hebben tot samenvoeging van gemeenten over te gaan of die taakbehartiging in handen te leggen van een hogere bestuurseenheid, al naar gelang de democratische besluitvorming het beste gewaarborgd is. Dat betekent tevens in de meeste gevallen, dat het naar behoren functioneren van de overheid wordt bevorderd, omdat dan juist de overheidsactiviteit het beste kan worden toegesneden op de behoeften van de burger zelf.

En wanneer wij ontwikkelingen constateren, waarop onze huidige gemeentewet geen afdoend antwoord meer heeft, dan gaat het ook daar om behoeften aan meer democratisch, maar ook meer naar behoren functionerend bestuur. Dan blijkt dikwijls, dat democratie de doeltreffendheid eerder bevordert dan in de weg staat. Zo kunnen in het binnenlands bestuur bij uitstek democratie en doeltreffendheid harmonisch samengaan.

2. Reorganisatie binnenlands bestuur

De bij de Tweede Kamer aanhangige ontwerpen van wet (zitting 1976–1977, 14322 en 14323) kunnen naar mijn mening niet ongewijzigd gehandhaafd blijven. Zoals blijkt uit de bijlage bij mijn brief van 22 mei 1978 (zitting 1977–1978, 14322, nr. 6) aan de voorzitter van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken uit de Tweede Kamer, streef ik naar

a. wijziging van het ontwerp van Wet reorganisatie binnenlands bestuur, en

b. vervanging van het ontwerp van Wet tot wijziging van de provinciale indeling door een aantal andere ontwerpen.

Ik hoop dat ik de bij a bedoelde nota van wijzigingen rond de aanstaande jaarwisseling zal kunnen indienen. Voorts is mijn beleid erop gericht te bevorderen dat de bij b bedoelde vervangende ontwerpen van wet voor de aanvang van het parlementaire jaar 1979-1980 zullen kunnen worden ingediend. Met name bij de voorbereiding van deze vervangende ontwerpen van wet zijn de besturen van de betreffende provincies betrokken. Onlangs heb ik voor een aantal provincies werkgroepen geïnstalleerd die ter zake in kort tijdsbestek advies zullen uitbrengen.

Een verschuiving van taken en een verandering van het aantal provincies moeten grondig worden georganiseerd. Daartoe is destijds een poging ondernomen in het in januari 1976 in de openbaarheid gebrachte, ambtelijke ontwerp van een overgangswet reorganisatie binnenlands bestuur. In de gegeven omstandigheden staat uiteraard ook dat op losse schroeven. Op

hoofdpunten (wanneer worden welke taken gedecentraliseerd; wanneer gaan welke taken van gemeente naar provincie over; wanneer worden welke nieuwe provincies ingesteld?) heerst immers voorshands nog onzekerheid. Op mijn departement is een ambtelijke werkgroep thans bezig met een nadere verkenning van de verschillende mogelijkheden en problemen. Zodra meer klaarheid omtrent de toekomstige bestuurlijke organisatie zal zijn verkregen gaat het aankomen op het ontwerpen van concreet overgangsrecht. Dan zal de werkgroep met buitendepartementale deskundigen moeten worden versterkt. Ik denk hierbij in het bijzonder aan inbreng van de zijde van de provincies, eventueel via het Interprovinciaal Overleg (IPO), en de gemeenten, eventueel via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), en van de centrales van overheidspersoneel. Ik houd daarop mijn aandacht gericht en zal tijdig de nodige stappen doen.

3. Wetgeving

3.1. *Provinciewet*

De novelle die beoogt te voorzien in de overgangsproblematiek, verbonden aan schrapping van artikel 86 van de Provinciewet, is naar ik aanneem, een dezer dagen bij de Tweede Kamer ingediend. Met belangstelling zie ik het voorlopig verslag tegemoet. In de novelle wordt voorgesteld, de bepalingen in provinciale verordeningen die beroep op de Kroon openen, te handhaven voor de duur van vier jaren na inwerkingtreding van het wetsontwerp inzake de provinciale commissies, waarbij artikel 86 vervallen wordt verklaard. In die periode van vier jaar kunnen de provinciale besturen dan bezien of vol beroep op de Kroon gehandhaafd moet worden of dat dit plaats kan maken voor beroep ingevolge de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen (Arob). In afwachting van de verdere parlementaire behandeling van de novelle blijft de behandeling van het wetsontwerp over de provinciale commissies in de Eerste Kamer opgeschort.

Voorts wacht ik met belangstelling de parlementaire behandeling af van het door mij ingediende wetsontwerp tot herziening van de regeling voor vergoeding van de leden van provinciale staten.

3.2. *Voortgang werkzaamheden van de werkgroep herziening gemeentewet*

De werkgroep herziening gemeentewet heeft zich in maart 1978 tot mij gericht met de mededeling dat het niet mogelijk is gebleken binnen een jaar rapport uit te brengen. Het vertrekpunt voor haar werkzaamheden, de ambtelijke voorstudie «de gemeentewet herzien», is reeds een tiental jaren oud. Nieuwe ontwikkelingen zoals op het terrein van de openbaarheid van bestuur en dat van complementair bestuur hebben plaatsgevonden, waarmee ook rekening moet worden gehouden. De werkgroep verwacht dat zij eerst eind 1979 zal kunnen rapporteren. Aangezien de werkgroep haar rapport in de vorm van een wetsontwerp met memorie van toelichting moet uitbrengen, lijkt dit tijdstip mij alleszins redelijk. De werkgroep is in haar in maart 1978 tot mij gerichte brief tevens ingegaan op enkele belangrijke vraagstukken die bij de algehele herziening van de gemeentewet een rol spelen. Zij heeft daarbij beknopt uiteengezet in welke richting haar voorlopige gedachten gaan. Vanwege het belang, dat hiervan in ruimere kring kennis wordt genomen, heb ik deze brief als bijlage aan de begroting toegevoegd.

3.3. *Kieswet*

Het ontwerp van Wet Europese verkiezingen is op 26 mei 1978 bij de Tweede Kamer ingediend en op 6 september door deze Kamer aanvaard. Ik hoop dat de parlementaire behandeling van dit wetsontwerp spoedig zal kunnen worden voltooid.

Voorts verwacht ik dat op korte termijn kunnen worden ingediend het wetsontwerp tot wijziging van de Kieswet en enige andere wetten met betrekking tot wijziging van het maximumaantal namen op de kandidatenlijsten voor de

staten- en raadsverkiezingen en voor de verkiezingen van de raden van het openbaar lichaam Rijnmond en van de agglomeratie Eindhoven. Dit wetsontwerp is op verzoek van de Raad van State eerst nog om commentaar gezonden aan ondermeer het openbaar lichaam Rijnmond en de agglomeratie Eindhoven.

De Kiesraad beraadt zich over de mogelijkheid de termijn te verkorten tussen de dag van stemming en het optreden van de nieuwbenoemde Tweede Kamer bij periodieke verkiezingen. Ik heb aan de raad verzocht zijn advies over een mogelijke verkorting van de bovenbedoelde termijn vóór 1 september 1979 uit te brengen. De Kiesraad beraadt zich verder over de wijzigingen van de Kieswet die samenhangen met de voorstellen tot grondwetswijziging. Daarbij gaat het onder meer om de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer en de beperking van de uitsluitingen van het kiesrecht. Ik heb aan de Kiesraad gevraagd zijn advies uit te brengen zo spoedig mogelijk nadat de betreffende voorstellen in eerste lezing door de Staten-Generaal zijn aanvaard.

Mijn ambtsvoorganger heeft adviesaanvragen aan de Kiesraad gedaan over de vermelding van personen in het kiezersregister (artikel D 4 der Kieswet), de inzage in het kiezersregister (artikel D 5 der Kieswet) en de wijziging van de modellen L11-1 en L11-2. De Kiesraad heeft verzocht deze onderwerpen te mogen betrekken bij zijn beraadslagingen over de technische herziening van de Kieswet. Mijn ambtsvoorganger heeft hiermede ingestemd en daardoor het in de memorie van toelichting op de begroting 1978 neergelegde standpunt verlaten dat deze wijzigingen los staan van de algehele technische herziening van de Kieswet. Ik sluit mij hierbij aan.

Ik merk overigens op inmiddels de Kiesraad nog gevraagd te hebben ook in het kader van genoemde technische herziening te bezien, of de uitvoeringsvoorschriften van de Kieswet voldoende ruimte laten voor het treffen van speciale voorzieningen ten behoeve van minder valide kiezers.

De algehele technische herziening van de Kieswet wordt voorbereid door een commissie, die door de Kiesraad is ingesteld en waarvan, behalve leden van de Kiesraad, ook ambtenaren van mijn departement deel uitmaken. De voorzitter van de Kiesraad, mr. H. K. J. Beernink, is voorzitter van deze commissie.

De Kiesraad heeft mij in overweging gegeven, voor de Nederlandse kiesgerechtigden in het buitenland de mogelijkheid van stemmen per brief in te voeren. Dit zal onder meer van belang zijn voor de Nederlandse dienstplichtigen in het buitenland. Ik heb de raad verzocht zijn studies over een wettelijke regeling voort te zetten en zo nodig overleg te openen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en andere instanties, waarbij men kan denken aan het Ministerie van Defensie en de PTT.

3.4. *Ontwerp van Wet gemeenschappelijke regelingen*

Bij de begroting 1978 is reeds door mijn ambtsvoorganger gewezen op de samenhang tussen het ontwerp van Wet tot algehele herziening van de Wet gemeenschappelijke regelingen en de voorgenomen reorganisatie van het binnenlands bestuur. De samenhang is mijns inziens van dien aard, dat het aanbeveling verdient het onderhavige wetsontwerp te betrekken bij de parlementaire behandeling van de beide in par. 2 genoemde wetsontwerpen, die de reorganisatie van het binnenlands bestuur rechtstreeks betreffen.

Mijn beleid is er nu op gericht te bevorderen dat het onderhavige wetsontwerp gelijktijdig met de wetsontwerpen die het ontwerp van wet tot wijziging van de provinciale indeling zullen vervangen, bij de Tweede Kamer zal worden ingediend.

Naast een aantal verbeteringen van technische aard, beoogt het wetsontwerp een aantal knelpunten van de huidige Wet gemeenschappelijke regelingen weg te nemen. Het voorziet onder meer in openbaarheid van vergaderingen van het algemeen bestuur van openbare lichamen, ingesteld bij gemeenschappelijke regelingen. Voorts biedt het wetsontwerp de mogelijk-

heid bij de regeling aan een dergelijk openbaar lichaam enkele nieuwe bevoegdheden toe te kennen, zoals het geven van bindende aanwijzingen en het in medebewind roepen van de deelnemende gemeenten.

3.5. *Ontwerp van Wet Commissaris van onderzoek*

Aan het opstellen van de memorie van antwoord over het ontwerp van Wet Commissaris van onderzoek is hard gewerkt. Het streven is er nog steeds op gericht de memorie dit jaar in te dienen.

3.6. *Ontwerp van wet tot instelling van een Raad voor het binnenlands bestuur*

Het ontwerp van Wet tot instelling van een Raad voor het binnenlands bestuur is op 12 augustus 1978 bij de Tweede Kamer ingediend. Met belangstelling zie ik het voorlopig verslag over het wetsontwerp tegemoet. De Raad voor de Territoriale Decentralisatie wordt door dit wetsontwerp vervangen door een Raad voor het binnenlands bestuur. Deze Raad zal ten opzichte van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie een breder werkterrein krijgen, met name doordat deze Raad ook kan adviseren over voorgenomen maatregelen die de structuur van de binnenlandse bestuursorganisatie raken. Naar ik hoop, kan het wetsontwerp nog dit jaar kracht van wet krijgen.

4. De Raad voor de Territoriale Decentralisatie

Nu het ontwerp van Wet tot instelling van een Raad voor het binnenlands bestuur is ingediend en de parlementaire behandeling daarvan naar verwachting in het zittingsjaar 1978/1979 kan worden afgerond, komt vermoedelijk voor het laatst in de memorie van toelichting bij de begroting van Binnenlandse Zaken een aparte passage over de Raad voor de Territoriale Decentralisatie voor.

Volgens het ontwerp van Wet tot instelling van een Raad voor het binnenlands bestuur zal die Raad immers jaarlijks een verslag van werkzaamheden en bevindingen moeten uitbrengen, dat gelijktijdig met de aanbieding van de rijksbegroting aan de Staten-Generaal wordt toegezonden.

Het secretariaat heeft thans 7 formatieplaatsen; het plan is in 1979 een formatie van 8 plaatsen te bereiken. Naar mijn mening is dan bij de start van de Raad voor het binnenlands bestuur voor het werk van die Raad een voldoende secretariële onderbouw aanwezig. Het ligt in het voornemen eind 1978 een onderzoek in te stellen naar de wenselijkheid van een verdere uitbreiding van het secretariaat.

De Raad (t.a.v. punt 6: een raadscommissie) heeft in het afgelopen jaar adviezen uitgebracht over de volgende onderwerpen:

1. het voorontwerp van Wet op de waterkringen;
2. de Regeringsnota over de toekomst van de waterschappen: Naar een nieuw waterschapsbestel (ongevraagd advies);
3. de ontwerp-Kaderwet specifiek welzijn;
4. het voorlopig ontwerp van Wet gemeenschappelijke regelingen;
5. het ontwerp van Wet voorzieningen gezondheidszorg, en
6. het voorlopig rapport van de Werkgroep complementair bestuur: Complementair bestuur verkend.

In verband met de aan de Raad gerichte adviesaanvrage over de mogelijkheden tot decentralisatie van rijkstaken zal de Raad, naar ik heb vernomen, een dezer dagen mij een interimadvies uitbrengen, dat binnenkort aan beide Kamers der Staten-Generaal zal worden aangeboden. In de eerste helft van 1979 verwacht ik de eerste adviezen van de Raad over de concrete decentralisatiemogelijkheden voor de beleidssectoren volkshuisvesting en onderwijs.

De Raad heeft besloten een onderzoek te laten instellen naar de positite van de pregewesten in Nederland. Hij heeft daartoe een onderzoeksopdracht verstrekt aan het onderzoeksbureau van de VNG. De Raad stelt zich voor begin volgend jaar een advies over dit onderwerp op te stellen.

De Raad is in het afgelopen jaar belangrijk uitgebreid. De samenstelling van de Raad is weergegeven in bijlage X bij de memorie van toelichting.

5. Complementair bestuur

In december jl. verscheen de studie «Complementair bestuur verkend» als voorlopig rapport van de Werkgroep complementair bestuur. Dit rapport kreeg het karakter van een breed opgezet discussiestuk dat tot augustus 1978 aan landelijke «inspraak» werd onderworpen. Gehoor gevend aan een verzoek van de werkgroep heeft mijn ministerie een landelijke studiedag georganiseerd op 29 mei 1978, welke zich in een ruime belangstelling mocht verheugen. De werkgroep verwacht in juni 1979 haar eindrapport te kunnen uitbrengen, nadat de inmiddels verkregen commentaren op het voorlopig rapport en de door de werkgroep zelf ondernomen verdere studie het mogelijk hebben gemaakt tot een afronding van haar werk te komen.

In verband met de komende parlementaire behandeling van het wetsontwerp reorganisatie binnenlands bestuur heb ik de werkgroep verzocht, mij reeds in januari 1979 eindverslag uit te brengen over haar zienswijze aangaande zogenaamde publiekrechtelijke overeenkomsten (waaronder basisakkoorden) en voorts over de democratische controle bij complementaire bestuursvormen. De werkgroep heeft dit verzoek in overweging genomen.

6. Provinciale en gemeentelijke indeling

In het afgelopen parlementaire jaar vonden 9 voorstellen tot wijziging van de gemeentelijke indeling hun weg naar het Staatsblad. Ik noem in dit verband de voorstellen tot wijziging van de grens tussen de gemeente Gorinchem en de gemeenten Arkel, Heukelum, Hoogblokland en Vuren (tevens wijziging van de grens tussen de provincies Gelderland en Zuid-Holland); tot samenvoeging van de gemeenten Egmond aan Zee en Egmond-Binnen tot een nieuwe gemeente Egmond; tot wijziging van de grenzen tussen de gemeenten Capelle aan den IJssel, Rotterdam en Zevenhuizen; tot gemeentelijke herindeling van oostelijk Westfriesland en van het Eemsmondgebied en tot toevoeging van het Bijlmermeergebied aan Amsterdam. Nog niet tot een einde gebracht kon worden de parlementaire behandeling van wetsvoorstellen tot gemeentelijke herindeling van Voorne-Putten en Rozenburg en de uitbreiding van de gemeente Purmerend met gedeelten van de gemeenten Edam-Volendam en Ilpendam.

Eerst onlangs werden een voorstel tot wijziging van de grens tussen de gemeenten Linschoten en Montfoort ingediend, alsmede enkele grenswijzigingen van beperkte strekking. Ingetrokken werd het wetsvoorstel tot gemeentelijke herindeling van het gebied der Westbrabantse Riviermonden.

In het komende parlementaire jaar kan de indiening verwacht worden van voorstellen tot gemeentelijke herindeling van Zuid-Limburg; tot instelling van een gemeente Lelystad en nadere vaststelling van de grens der gemeente Dronten; tot samenvoeging van de gemeenten Beuningen en Ewijk en die van de gemeenten Heumen en Overasselt; tot gemeentelijke herindeling van het Land van Maas en Waal en een deel van het Rijk van Nijmegen en tot provinciale indeling van de Waddenzee. Van de in voorbereiding zijnde plannen noem ik hier slechts die tot wijziging van de grenzen tussen de provincies Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland en die tot gemeentelijke herindeling van de provincie Friesland, die beide in de zogeheten tweede fase van de gemeentewetprocedure bij de betrokken provincies of gemeenten verkeren. Overigens zal ik, zoals gebruikelijk, de Voorzitter van de Tweede Kamer en die van de Eerste Kamer, enkele dagen vóór de mondelinge behandeling van dit

begrotingshoofdstuk, een opgave verstrekken van de voorstellen tot wijziging van de gemeentelijke (eventueel provinciale) indeling. Bij deze opgave zal ik vermelden in welk stadium van voorbereiding de voorstellen verkeren.

7. Inspraak burgemeestersbenoeming

Met de meerderheid in de Staten-Generaal en het overgrote deel zowel van de burgemeesters als van de Commissarissen van de Koningin ben ik van mening, dat de benoeming van de burgemeesters door de Kroon gehandhaafd moet blijven. Dit om de onafhankelijke positie van de burgemeester te waarborgen, vooral in het huidige tijdsbestek met de soms scherpe politieke tegenstellingen ook binnen de gemeentelijke verhoudingen.

Ik acht het, hoezeer ik het verschijnsel van de inspraak op waarde weet te schatten, niet juist op het systeem van de – aldus in brede kring aanvaarde en gewaardeerde – benoemde burgemeester inbreuk te maken door een zodanige vorm van inspraak te gedogen, dat op een oneigenlijke manier de gekozen burgemeester zijn intrede doet zoals gedurende de laatste tijd voor mijn ambtsaanvaarding in sommige gevallen dreigde te gebeuren. Bovendien vond ik het gewenst, weer enige ordening te brengen in de ontstane wildgroei in de sollicitatieprocedures, waar geen sollicitant meer wijs uit werd.

Ten einde enerzijds de benoemde burgemeester te handhaven en anderzijds de procedure bij de inspraak overal in den lande in beginsel gelijk te doen zijn, heb ik met de Commissarissen der Koningin overleg gepleegd. Van de uitkomsten van dat overleg heb ik de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij brief van 1 juni jl. op de hoogte gesteld. Ik meen, dat daarbij binnen het stelsel van de benoemde burgemeester het evenwicht is gevonden tussen mijn verantwoordelijkheid en die van de Commissarissen, de belangen van de gemeenten en van de sollicitanten. Tot mijn vreugde heb ik bij de behandeling op 15 juni jl. van bedoelde brief kunnen constateren, dat de Tweede Kamer deze mening deelt.

8. Herziening decoratiestelsel

Het ligt in mijn voornemen te bevorderen, dat in deze kabinetsperiode een vereenvoudiging van het decoratiestelsel tot stand wordt gebracht, binnen het kader van de op dit punt bestaande wetten. Met deze vereenvoudiging wordt beoogd, een situatie die niet meer als van deze tijd wordt beschouwd te doen beëindigen.

Aan zo'n vereenvoudiging binnen de wettelijke regeling is de voorkeur gegeven, niet alleen omdat uit historische overwegingen handhaving van de bestaande orden op hoge prijs wordt gesteld, maar vooral ook om de totstandkoming op een aanvaardbare termijn te kunnen bevorderen.

Na kennisneming van de ervaringen, in een lange reeks van jaren opgedaan, bij het zoeken naar een grootste gemene deler van de diverse gedachten die over de herziening van het decoratiestelsel bij alle daarbij betrokken personen en instanties leven, moest ik tot de gevolgtrekking komen dat ik – aannemende dat ik er ooit in zou slagen de aanbieding van een wetsontwerp aan de Staten-Generaal te bevorderen – met evenveel gedachten over dit onderwerp te maken zal krijgen als er leden in de Kamers aanwezig zijn. Ter voorkoming van een mogelijkerwijs tot niets leidend debat over deze aangelegenheid waarvan de kern toch in hoofdzaak zal zijn: een democratisering van het stelsel heb ik gemeend te moeten streven naar een vereenvoudiging van het huidige systeem, tot de hoofdzaak beperkt en binnen het kader van de geldende wetten.

9. Bestuurlijk overleg

De aanwezigheid van een groot aantal ministeries die nauwe betrekkingen onderhouden met de provincies en gemeenten vereist een bijzondere zorg

voor de coördinatie van het rijksbeleid ten aanzien van de provincies en gemeenten. De behoefte aan deze zorg wordt voordurend groter naarmate het aantal relaties tussen het Rijk enerzijds en provincies en gemeenten anderzijds toeneemt als gevolg van allerlei technische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Mijn periodiek overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) begint vastere vormen aan te nemen en krijgt een meer coördinerend karakter. Een gezamenlijke ambtelijke commissie werkt voorstellen tot verbetering hiervan uit.

De relaties tussen het Rijk en de interprovinciale overlegstructuur worden bestudeerd door een provinciale commissie. Indien deze commissie met voorstellen komt, zal ik bezien welke maatregelen ik moet nemen om uitvoering van de voorstellen te realiseren.

Bestuurlijk overleg over automatisering wordt gepleegd in de Bestuurlijke overlegcommissie voor overheidsautomatisering (BOCO); ik verwijs hiervoor naar paragraaf 3 van het onderdeel Overheidsorganisatie en -automatisering van deze memorie.

In gebieden met grote bevolkingsdichtheid doen coördinatieproblemen zich uiteraard het eerst en het sterkst gevoelen. Daarom is er een bepaalde vorm van overleg tussen het Rijk, de vier grote gemeenten en de VNG ingesteld. Dit overleg vindt, onder mijn voorzitterschap, plaats in kleine groepen van bewindslieden en gemeentebestuurders aan de hand van zo goed mogelijk voorbereide en van verklarende aantekeningen voorziene agenda's.

De overlegsituaties worden voorbereid en gestuurd door een Agendacommissie, waarin de burgemeesters van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht en de hoofddirecteur van de VNG zitting hebben. Aan deze voorbereiding nemen ook deel de Minister van Financiën en vertegenwoordigers van de Ministeries van Algemene Zaken en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Dit zogenaamde agenda-overleg wordt voorgezeten door de Staatssecretaris. Het afgelopen jaar werden onder meer gesprekken georganiseerd over het drugbeleid, het parkeerbeleid, de stadsvernieuwing en het welzijnsbeleid.

10. Onderzoekbeleid binnenlands bestuur

Het onderzoekbeleid op het terrein van het binnenlands bestuur richt zich op het democratisch, doelmatig en doeltreffend functioneren daarvan.

In 1978 zijn de volgende onderzoekprojecten afgesloten: het wijkradenonderzoek Zaanstad en de mede naar aanleiding daarvan uitgevoerde evaluatiestudie binnengemeentelijke decentralisatie.

De volgende onderzoekprojecten zijn in uitvoering: het onderzoek naar complementair bestuur bij stadsvernieuwing, het onderzoek naar gemeentelijke herindeling in Noord-Holland, de studie ter verfijning van de rijksbijdrageregeling pregewesten, de studie naar de communale en regionale samenwerking over de landsgrenzen heen, het onderzoek naar de verschillen tussen Arob-beroep en Kroon-beroep, het onderzoek naar de verhouding tussen de gepleegde participatie en de ingediende bezwaarschriften bij het streekplan in Midden-Gelderland en het onderzoek naar toepassing van politiedwang.

In voorbereiding zijn: een onderzoek naar de vraag in hoeverre de bezwaarschriftenprocedure krachtens de Wet-Arob voldoet aan de gestelde verwachtingen, het onderzoek vergelijking gemeentelijk beleid, het onderzoek naar provinciale ontwikkelingsprogramma's, het onderzoek naar de kenmerken van instrumenten van beïnvloeding die de verschillende overheden ten opzichte van elkaar hanteren, een studie naar de financiële gevolgen voor gemeenten samenhangend met artikel 5 sub j van de Wet-Arob, een onderzoek naar het functioneren van de Wet openbaarheid van bestuur, een onderzoek naar het functioneren van de Commissaris van Onderzoek, een onderzoek naar de vraag op welke wijze het best kan worden voorzien in de behandeling van klachten die het optreden van provinciale en gemeentebesturen betreffen en een onderzoek naar de nevenfuncties van wethouders.

De Raad voor de Territoriale Decentralisatie heeft twee onderzoeken in uitvoering: het onderzoek naar decentralisatie van rijkstaken en het onderzoek naar de positie van de pregewesten.

FINANCIËN BINNENLANDS BESTUUR

1. Algemeen

1.1. *Inleiding*

Aan de geldmiddelenvoorziening van de lagere overheden worden door de snelle maatschappelijke, economische en culturele ontwikkelingen steeds hogere eisen gesteld. Dit is ook het gevolg van het streven naar overdracht aan die overheden van daarvoor in aanmerking komende taken, die thans op rijksniveau worden uitgevoerd. De Staatssecretaris en ik gaan ervan uit, dat aan de lagere overheden, hoewel ook zij rekening dienen te houden met de beperkingen welke uit het algemeen financieel overheidsbeleid voortvloeien, de geldmiddelen dienen te worden verschaft die zij nodig hebben om hun takenpakket naar behoren te kunnen vervullen. De toedeling van deze middelen zal voorts op zodanige wijze moeten geschieden, dat aan de lagere overheden zoveel mogelijk vrijheid in het te voeren beleid wordt gelaten.

Hoewel de toestand van de gemeentelijke financiën in het algemeen niet onbevredigend is, zal onder meer bijzondere aandacht worden besteed aan enkele nog bestaande knelpunten: de onderwijstekorten, het renteverlies bij de herfinanciering van woningwetleningen en de bekostiging van de apparaatskosten van de gemeentelijke sociale diensten. Nadere beschouwingen over deze onderwerpen zijn opgenomen in de hierna volgende onderdelen 2.3, 2.5 en 2.8.

Op korte termijn zal een begin worden gemaakt met een nadere studie van enkele concrete onderwerpen die verband houden met de financiële verhouding tussen het Rijk en de provincies.

Naar de werking van de Wet Uitkeringen Wegen wordt, ter voorbereiding van voorstellen tot herziening van die wet, een uitgebreid onderzoek ingesteld.

Voorts zal voor de jaren na 1979 worden onderzocht welke oplossing voor het probleem van het provinciale belastinggebied kan worden verkregen.

Meer uitvoerige gegevens over de provinciale financiën bevat het hierna volgende onderdeel 3.

1.2. *Coördinatie geldmiddelenvoorziening lagere overheden*

Aan de Raad voor de gemeentefinanciën is gevraagd een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid specifieke uitkeringen aan de lagere publiekrechtelijke lichamen over te brengen naar de algemene uitkeringen en zogenaamde koppelsubsidies af te schaffen. Hierbij wordt aangesloten op een adviesaanvrage aan de Raad voor de Territoriale Decentralisatie over de mogelijkheden voor de decentralisatie van taken die thans op rijksniveau worden uitgevoerd. In het ontwerp van Wet reorganisatie binnenlands bestuur (Tweede Kamer, zitting 1976–1977, 14 322, nrs. 1–4) is reeds het voornemen tot beide adviesaanvragen aangegeven.

De Raad voor de gemeentefinanciën heeft mij bericht bereid te zijn dit onderzoek in te stellen, waarbij – rekening houdende met de eigen verantwoordelijkheid van de Raad voor de gemeentefinanciën – waar mogelijk ingehaakt zal worden op de werkzaamheden van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie. In zijn advies van 13 april 1978, kenmerk 6164 Rgf 125/73, noemt de Raad reeds enige beleidsterreinen die op zeer korte termijn voor decentralisatie in aanmerking komen. Gezien de gecompliceerdheid van de materie kunnen op korte termijn nog geen verdere resultaten worden verwacht.

2. Gemeentefinanciën

2.1. *Budgettaire positie van de gemeenten*

Uit de enquête die de Raad voor de gemeentefinanciën heeft ingesteld naar de primitieve begrotingen voor 1978 blijkt, dat de budgettaire positie van de gemeenten te zamen voor dat jaar gunstig genoemd mag worden. De nota die de Raad naar aanleiding van de resultaten van deze enquête heeft opgesteld is als bijlage bij deze memorie van toelichting gevoegd. Na correctie voor de aan Amsterdam toegekende steun is het totale begrotingstekort, in vergelijking met het daaraan voorafgaande jaar, in 1978 met f 22,3 mln. gedaald tot f 116,9 mln. Rekening houdend met de door de gemeenten geraamde uitkeringen ex artikel 12 van de Financiële-Verhoudingswet 1960 ad f 58,2 mln. blijft een tekort van f 58,7 mln. over. Vanwege het door de gemeenten niet geraamde deel van het bedrag dat voor de lager-onderwijsuitkering uit het Gemeentefonds beschikbaar is (f 134,1 mln.) en de opbrengst van de hermeting van de historische stadskernen, die niet in de opgave van de raming van het saldo van de primitieve begroting mocht worden opgenomen, zal het totale tekort nog verder kunnen verminderen. Ik ben dan ook verheugd te kunnen constateren dat verwacht mag worden, dat er uiteindelijk voor 1978 van een tekort geen sprake zal zijn.

Onderstaand staatje toont hoe de tekorten zijn verdeeld over de gemeenten, gerangschikt naar inwonertal.

Indeling naar inwonertal (x 1000)	Totaal tekort		
	1978	1977	1976
0– 20	29,3	27,2	41,7
20– 50	23,3	47,8	39,9
50–100	32,1	28,0	47,0
100–200	32,2	36,2	36,0
Subtotaal	*116,9*	*139,2*	*164,6*
Utrecht	–	–	2,8
Den Haag	–	–	–
Rotterdam	–	–	5,0
Amsterdam	165,2	144,5	112,4
Totaal	282,1	283,7	284,8

Hoewel het bovenstaande uiteraard tot tevredenheid stemt blijft de stijging van het onderwijstekort zorgen baren; met name in de sfeer van het kleuteronderwijs liep het tekort fors op: van ca. f 95 mln. in 1977 tot ca. f 120 mln. in 1978. De verdeling van het totale onderwijstekort ad f 335 mln. over de drie belangrijkste sectoren is als volgt:

	Kleuter-onderwijs	Lager onderwijs	Voortgezet onderwijs
Nadelig saldo enquête 1978	114,8	1831,8	74,0
Bij: verdeling paragraaf 6	5,6	81,6	16,9
Subtotaal	*120,4*	*1913,4*	*90,9*
Af: onderwijsuitkering		1789,8	
Tekort (afgerond)	120	125	90
Vergelijkbaar cijfer voor 1977	95	125	80

Uit het onderzoek van de Raad voor de gemeentefinanciën blijkt voorts dat de uitkomsten van de rekeningen 1975, ondanks een eerder geraamd tekort op de primitieve begrotingen 1975 van f 362,0 mln., thans een overschot vertonen van f 203,4 mln. Voor de rekeningen 1976 wordt eveneens een overschot geraamd.

2.2. *Artikel 12-gemeenten*

In het volgende overzicht zijn de aantallen aanvullende bijdrage- en aanvullende uitkering-gemeenten gegeven naar de toestand op 1 maart 1978 (Een nominatieve opgave van artikel 12-gemeenten naar de toestand op 1 maart 1978 is opgenomen in bijlage IX, staat 8).

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Aantal gemeenten											
a. dat een aanvullende bijdrage heeft aangevraagd [1]	176	192	66	60	46	54	61	65	48	29	15
b. waaraan een aanvullende bijdrage is verleend	159	156	50	46	35	44	53	57	40	5	–
c. waarvan het verzoek is afgewezen	17	36	16	14	11	10	8	8	6	–	–
d. waarvan het verzoek nog in behandeling is	–	–	–	–	–	–	–	–	2	24 [2]	15
e. waarvoor een aanvullende uitkering is vastgesteld	–	–	96	108	122	105	83	59	59	54	50
f. waarvoor eventueel nog een aanvullende uitkering zal worden vastgesteld	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	14
Totaal aantal artikel 12-gemeenten (b + d + e + f)	159	156	146	154	157	149	136	116	101	85	79
waarvan inmiddels opgeheven	20	16	8	7	5	–	1	–	–	–	1
Vergelijkbare aantallen	139	140	138	147	152	149	135	116	101	85	78

[1] Exclusief ingetrokken en niet in behandeling genomen verzoeken. Gemeenten die naast een aanvullende uitkering een aanvullende bijdrage hebben gevraagd zijn vermeld onder aanvullende uitkeringen.

[2] Waarvan:
4 verzoeken in het laatste stadium van behandeling verkeren;
6 verzoeken waarover het advies van de Raad voor de gemeentefinanciën is gevraagd, maar nog niet is ontvangen;
6 verzoeken waarover gedeputeerde staten hebben geadviseerd maar het advies van de Raad voor de gemeentefinanciën nog moet worden ingewonnen;
3 verzoeken die door de inspectie gemeentefinanciën zijn onderzocht maar waarover gedeputeerde staten nog moet adviseren;
5 verzoeken die door de inspectie gemeentefinanciën nog moeten worden onderzocht.

De in 1973 ingezette daling van het aantal artikel 12-gemeenten heeft zich ook in 1978 voortgezet.

In het volgende overzicht zijn de bedragen vermeld die, via artikel 12 van de Financiële-Verhoudingswet 1960, tot 1 maart 1978 ter beschikking van de gemeenten zijn gekomen. Ten opzichte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds beloopt de aanvullende steun slechts een gering bedrag; in 1978 (naar raming) ± 2% van de algemene uitkering.

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
					x f 1 mln.					
Verleende aanvullende bijdragen [1]	54,2	68	15,7	16,9	28,7	80,3	73,8	87,9	147,7	186,–
Vastgestelde aanvullende uitkeringen [2]	–	–	57,8	60,2	68,6	65,4	58,2	47,9	89,1	55,9
Totaal	54,2	68	73,5	77,1	97,3	145,7	132,–	135,8	237,–[3]	241,9[4]
Waarvan voor de 4 grote gemeenten	20	20	20	20	20	60	62	67	168,3	199,5

N.B. De in het overzicht vermelde bedragen zijn netto, dat wil zeggen dat rekening is gehouden met eventuele verminderingen wegens aanmerkelijke verbetering van de budgettaire positie bedoeld in artikel 12, vierde lid, van de Financiële-Verhoudingswet 1960. De verminderingen belopen in de jaren 1973, 1974, 1975, 1976 en 1977 respectievelijk f 5,3, f 10,6, f 8,8, f 8 en f 4 mln.

[1] Hieronder begrepen voor tekorten tot en met het dienstjaar 1966: f 0,0 mln., voor 1968 f 9,6 mln., voor 1969 f 15,8 mln. en voor 1970 f 1,4 mln.

[2] Op een gedeelte van de aanvullende uitkeringen is het uitkeringspercentage van toepassing. Voor de bepaling van de totaalbedragen is voor dit gedeelte het op 1 maart 1978 voor het desbetreffende uitkeringsjaar laatstbekende uitkeringspercentage aangehouden.

[3] Exclusief de voor 2 gemeenten nog vast te stellen aanvullende steun.

[4] Exclusief de voor 26 gemeenten nog vast te stellen aanvullende steun.

2.3. *Onderwijsuitkeringen*

a. *Werkgroep-Londo*

De Interdepartementale werkgroep regeling rijksuitkering kleuter- en lager onderwijs (Werkgroep-Londo), thans permanent ondersteund door een bij het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen ondergebracht ambtelijk secretariaat, vordert gestaag met haar werkzaamheden. Een belangrijk onderdeel van haar werk vormt nu een onderzoek naar de technische exploitatiekosten van een uitgezochte groep modelscholen. Aan de hand van voorlopig door de werkgroep opgestelde programma's van eisen zullen de uitgaven voor onderhoud, schoonhouden, verwarming en verlichting van deze scholen gedurende enige jaren worden gevolgd. De aldus verkregen resultaten zullen het uitgangspunt moeten vormen van programma's van eisen die in een financiële vergoeding zullen worden vertaald. Daarnaast verricht de werkgroep nadere studie naar de wijze waarop de zogenaamde kwaliteitskosten – de niet-technische exploitatiekosten – en de stichtingskosten kunnen worden vergoed.

Wanneer naar verwachting het onderzoek van de werkgroep zal leiden tot een beter in het vergoedingssysteem in te passen opzet en in welke mate dit zal leiden tot vermindering van de onderwijstekorten van de gemeenten valt op dit moment nog niet te bepalen. Men moet bedenken, dat de onderwijstekorten voor een niet onbelangrijk deel voortvloeien uit het eigen beleid van de gemeenten, waarop het Rijk geen invloed kan en wil uitoefenen.

b. *Tekorten voortgezet onderwijs*

Naar aanleiding van een verzoek van het gemeentebestuur van Amsterdam stelt een studiegroep een onderzoek in naar de oorzaken van de tekorten van het openbaar voortgezet onderwijs. In deze studiegroep zijn vertegenwoordigd: de gemeente Amsterdam, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en mijn ministerie.

Door middel van vergelijking van de uitgaven en van fysieke gegevens als schoolgrootte van een aantal rijks- en gemeentelijke scholen voor algemeen vormend voortgezet onderwijs wordt getracht vast te stellen wat de oorzaak is van de tekorten. Voorts wordt nagegaan welke maatregelen getroffen kunnen worden om deze tekorten weg te werken. Naar verwachting zal dit onderzoek begin 1979 zijn afgerond.

2.4. *Financiële decentralisatie bij het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk*

De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk heeft een Projectgroep financiële gevolgen decentralisatie ingesteld, waarin ook mijn ministerie vertegenwoordigd is. Deze projectgroep is begonnen met een inventarisatie van de subsidiestromen van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk naar de lagere publiekrechtelijke lichamen of naar instellingen die hun werkterrein op het niveau van gemeenten en provincies hebben. Op grond van deze inventarisatie wordt nagegaan hoe, vooruitlopend op de Kaderwet specifiek welzijn, de financiering van de hieronder vallende activiteiten meer overeenkomstig de verdeling van de gelden uit het Gemeentefonds en het Provinciefonds geregeld kan worden. Hierbij wordt mede aandacht geschonken aan het zoveel mogelijk ondervangen van financiële problemen voor gemeenten en provincies bij het herschikken van subsidiestromen.

2.5. *Renteverlies woningwetleningen*

De interdepartementale werkgroep die is ingesteld om de vraagstukken rond de herfinanciering van woningwetleningen te ontleden en op grond hiervan mogelijke oplossingen aan te geven heeft, na een geruime tijd van stilstand, in augustus jl. rapport uitgebracht. De betrokken bewindslieden bestuderen thans de alternatieven.

2.6. *Kosten sociale zorg*

De gemeenten kunnen krachtens de artikelen 7 en 9 van de Financiële-Verhoudingswet 1960 voor bepaalde aangewezen voorzieningen van sociale zorg en maatschappelijk werk een uitkering uit het Gemeentefonds ontvangen, ter grootte van 80% van de vastgestelde kosten. In samenwerking met het Ministerie van Financiën en het secretariaat van de Raad voor de gemeentefinanciën wordt nagegaan of dit uitkeringsonderdeel nog wel aan de oorspronkelijke doelstelling voldoet.

2.7. *Wet Sociale Werkvoorziening*

De interdepartementale werkgroep, die is ingesteld om de vraag te beantwoorden of het huidige systeem van subsidiëring door middel van zowel de Wet Sociale Werkvoorziening als de Financiële-Verhoudingswet 1960 moet worden bestendigd of dat de subsidiëring integraal door het Ministerie van Sociale Zaken zal worden verzorgd, heeft nu goede voortgang met haar werkzaamheden gemaakt. Zij heeft een interimrapport uitgebracht met de aanbeveling, zo spoedig mogelijk de subsidiëring uitsluitend door het Ministerie van Sociale Zaken te laten verzorgen. Nader overleg vindt plaats over de wijze waarop de gelden van het Gemeentefonds naar de begroting van het Ministerie van Sociale Zaken moeten worden overgeheveld. Aan de Raad voor de gemeentefinanciën zal hierover advies worden gevraagd.

2.8. *Onderzoek 10% bijstandsuitgaven*

Ter beantwoording van de vraag of een, en zo ja welke, oplossing kan worden gevonden voor de financiële problemen die verband houden met de sterke stijging van de ten laste van de gemeenten blijvende bijstandsuitgaven is een interdepartementale werkgroep gevormd. Deze werkgroep zal binnenkort een rapport uitbrengen.

2.9. *Lasten voor de gemeenten als gevolg van de droogte in de zomer van 1976*

Een aantal gemeenten zag zich in 1976 gesteld tegenover hoge, vooraf niet te voorziene uitgaven in verband met de droge zomer. De leden van de

Tweede Kamer de heren Rienks en Masman en mevrouw Langedijk-de Jong hebben hierover op 5 november 1976 vragen gesteld.

Uit een door het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk ingesteld onderzoek is gebleken, dat door de bijstandsverlening aan agrarische ondernemers krachtens de rijksgroepsregeling zelfstandigen een budgettaire last voor de gemeenten is ontstaan van circa f 9 mln. Dit bedrag bestaat uit f 7,25 mln. voor uitkeringen à fonds perdu en ongeveer f 1,8 mln. als gevolg van rente over de leenbijstand die ten laste van de gemeente blijft. Deze last is zeer ongelijk over de gemeenten verdeeld. Van de 601 betrokken gemeenten zijn er 131 met een last van meer dan f 3 per inwoner. Van deze zijn er 92 met een last van meer dan f 4 per inwoner, terwijl in 55 van deze gemeenten bedragen boven de f 5 per inwoner voorkomen. Omdat de gevolgen voor het beperkte aantal, meestal kleinere agrarische gemeenten toch wel zwaar zijn aangekomen, is besloten de gemeenten met een budgettaire last van meer dan f 4 per inwoner tegemoet te komen voor het gedeelte van de last dat boven de f 4 ligt. De Raad voor de gemeentefinanciën heeft hierover op 5 oktober 1977 positief geadviseerd. Het Ministerie van Landbouw en Visserij heeft inmiddels aan de betrokken gemeenten uitkeringen gedaan, waarmee een bedrag gemoeid is van f 1,3 mln.

2.10. *Financiële gevolgen van gemeentelijke herindeling*

De werkgroep startpremie, die beoogt de problemen van gemeenten die betrokken zijn bij herindelingen te doorgronden en waar mogelijk in algemene zin op te lossen, kreeg een ruimere taak. Een oplossing hoeft niet meer uitsluitend gezocht te worden in financiële maatregelen; ook het bestuurlijke instrumentarium, voor zover dit raakvlakken heeft met de financiën, kan in de beschouwingen worden betrokken. Dit is nodig om te komen tot evenwichtige voorstellen.

De werkgroep tracht, mede uitgaande van de ervaringen in het verleden bij de overgang van oude naar nieuwe gemeenten, de vraagstukken zodanig te ontleden, dat indeling naar de diverse groepen financiële en/of bestuurlijke oorzaken mogelijk wordt, en op grond hiervan oplossingen te vinden.

Een aantal voorzichtige, nog ongetoetste, conclusies is al uit het verzamelde materiaal te trekken:

1. gemeenten die zijn ontstaan door herindeling van financieel ongezonde gemeenten staan in de eerste jaren van hun bestaan eveneens voor financiële problemen;
2. gemeenten die op grond van vrijwillige samenwerking zijn heringedeeld of waar de samenwerking tussen de toenmalige bestuurders goed is (was) hebben eerder een oplossing voor problemen gevonden dan niet samenwerkende gemeenten.

De uitbreiding van de taak, de ingewikkeldheid van het vraagstuk en personeelsproblemen bij de betrokken beleidsafdeling zijn er de oorzaak van dat meer tijd nodig is om deze studie af te ronden dan eerst is aangenomen.

2.11. *Onderzoek toekomstige ontwikkelingen*

De gevolgen in financieel en personeel opzicht voor de gemeenten van een grootscheepse herindeling en van een herverdeling van taken tussen de provincies en de gemeenten, zoals deze zijn voorgesteld in het ontwerp van Wet reorganisatie binnenlands bestuur, worden verder onderzocht. In dit zittingsjaar wordt het nodige cijfermateriaal verzameld en verwerkt. Dit cijfermateriaal wordt onder meer verkregen aan de hand van een enquête onder de gemeenten. De eerste resultaten zullen vermoedelijk in de loop van het komende zittingsjaar ter beschikking komen.

2.12. *Overleg met Amsterdam*

Aan de hand van de resultaten van een aantal nadere onderzoeken hebben de Minister van Financiën en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken het overleg met burgemeester en wethouders van Amsterdam over de

financiële positie van deze gemeente in april 1978 voorlopig afgerond. Hierover is bij brief van 29 mei 1978 (zitting 1977–1978, 14 338, nr. 2) reeds uitvoerig verslag uitgebracht.

De inmiddels getroffen aanvullende maatregelen bieden thans uitzicht op een duurzame oplossing van de financiële problematiek van Amsterdam. De financiële steun – die de gemeente in staat stelt met een wezenlijk eigen inspanning het reeds met ingang van 1976 bereikte financiële evenwicht te handhaven – heeft in die zin nog een voorlopig karakter, dat een aanvullende bijdrage uit het Gemeentefonds is toegekend voor 1978 en aanvullende uitkeringen voor de jaren 1979 tot en met 1981.

Voor enkele factoren, te weten de geografische ligging (investeringslasten Amsterdam-Rijnkanaal) en een gedeelte van de factor waterwegen/waterrijkdom (IJ-tunnel) hebben de hiervoor genoemde bewindslieden reeds structurele maatregelen getroffen. Voor de overige factoren, waarvoor tijdelijk tot en met 1981 in de oplossing is voorzien, zal te zijner tijd getracht moeten worden eveneens structurele maatregelen te treffen.

De uitkomsten van enkele nog lopende onderzoeken kunnen wellicht een begin bieden. Met name kan hierbij gedacht worden aan de studies omtrent de financiële effecten van de bevolkingsstructuur en de centrumfunctie. Deze studies, die uiteraard een meer algemene betekenis hebben, worden verricht in het kader van het zogenaamde vierstedenoverleg, waarbij ook de gemeenten Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zijn betrokken.

2.13. *Gemeentelijke belastingen*

In de memorie van toelichting bij de begroting Binnenlandse Zaken voor 1978 is op blz. 20 medegedeeld, dat met betrekking tot de gemeentelijke onroerend-goedbelastingen, met name wat betreft de werking van deze belastingen in de praktijk, binnenkort een rapport ter kennis zou worden gebracht van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken. De materie blijkt weerbarstiger te zijn, onder meer blijkende uit verschillende recente arresten van de Hoge Raad met betrekking tot de heffing van bedoelde belastingen, dan aanvankelijk was voorzien. Bovendien heeft het onderzoek van allerlei gegevens een vertragende invloed op de totstandkoming van het rapport. Bovengenoemde toezegging kon daardoor helaas nog niet worden nagekomen. De Staatssecretaris heeft inmiddels toegezegd, het rapport nog dit jaar aan de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken te zullen aanbieden.

3. Provinciale financiën

3.1. *Verdeelsleutel Provinciefonds*

In oktober 1976 is de Tweede Kamer een wetsontwerp tot wijziging van de Provinciewet aangeboden (zitting 1976–1977, 14 166), dat een herziening van de regeling van het Provinciefonds beoogt. Deze herziening heeft onder meer tot doel een betere verdeling van de middelen van het Provinciefonds te bewerkstelligen. De wijziging van de verdeelsleutel was bedoeld als een oplossing van de knelpunten die bij de provinciale financiën waren ontstaan, en die de tijd tot de reorganisatie van het binnenlands bestuur zou kunnen overbruggen. Een suggestie van de gezamenlijke provincies om een diepgaande studie naar de provinciale financiën in te stellen werd niet overgenomen, omdat de resultaten van een dergelijke studie tegen de tijd dat ze voltooid zou zijn, door die reorganisatie van het binnenlands bestuur zou kunnen zijn achterhaald. Langzamerhand is echter duidelijk geworden, dat de reorganisatie niet op zo korte termijn kan worden verwezenlijkt. Daarom heeft de toenmalige Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer meegedeeld alsnog bereid te zijn een aanvullende studie te laten verrichten. Die studie zal in overeenstemming met het IPO echter tot enkele concrete vraagstukken met betrekking tot de provinciale financiën beperkt blijven. Met het IPO is nog overleg gaande om tot overeenstemming te ko-

men over de te bestuderen vraagstukken, de formulering van de studie-opdracht en de keuze van de instelling die het onderzoek zal uitvoeren. Voor het overige bevatten de kamerstukken met betrekking tot wetsontwerp 14 166 de nodige informatie.

3.2. *Wet Uitkeringen Wegen*

In artikel 15 van de Wet Uitkeringen Wegen is bepaald, dat de Regering vóór 1 januari 1979 met voorstellen moet komen tot herziening van de wet. Deze bepaling is het gevolg van een amendement van de Bijzondere commissie op een voorstel tot wijziging van de wet (Wet van 30 juni 1976, Stb. 429). In de memorie van toelichting bij dat wetsontwerp was overigens al toegezegd dat een uitgebreid onderzoek naar de werking van de wet zal worden ingesteld.

Een interdepartementale werkgroep houdt zich bezig met deze studie als voorbereiding op het in te dienen wetsontwerp. Met name komt daarbij een wijziging van het stelsel van uitkeringen aan de orde. Hierbij wordt overleg gepleegd met ambtelijke vertegenwoordigers van het Interprovinciaal Overleg (IPO).

3.3. *Provinciaal belastinggebied*

Bij de Wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen (Stb. 608) hebben de provincies de bevoegdheid gekregen tot het heffen van opcenten op de motorrijtuigenbelasting ter vervanging van het tot dan toe geldende provinciale belastinggebied. Van deze bevoegdheid kan echter om uiteenlopende redenen nog geen gebruik worden gemaakt. Om de daardoor optredende derving van inkomsten goed te maken ontvangen de provincies jaarlijks een bedrag ten laste van hoofdstuk IX B (Financiën) van de rijksbegroting.

In maart 1978 is de Tweede Kamer een nota over het provinciale belastinggebied aangeboden, waarin de gehele problematiek is uiteengezet. In die nota zijn onder meer de volgende voornemens aangekondigd:

– voorlopig niet te bevorderen dat van de provinciale bevoegdheid tot het heffen van opcenten op de motorrijtuigenbelasting gebruik kan worden gemaakt;

– extra verhoging van de hierboven bedoelde vergoeding met f 30 mln. voor 1978, doorwerkend in 1979;

– wijziging van de verdeling over de provincies van het totale bedrag van de uitkering.

De nota is inmiddels besproken in de vergadering van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken, gehouden op 2 juni 1978 (zitting 1977–1978, OCV 13). De voornemens hebben vaste vorm gekregen in het onlangs ingediende wetsontwerp tot wijziging van de wet van 24 december 1970 (zitting 1977–1978, 15 072).

Voor de jaren na 1979 zullen nieuwe voorstellen moeten volgen. Overigens wordt verwezen naar de zo juist bedoelde nota en de memorie van toelichting bij het wetsontwerp.

4. Andere onderwerpen

4.1. *Openbaar vervoer en daarmede samenhangende onderwerpen*

Het overleg tussen het Rijk en de negen gemeenten met een eigen openbaarvervoersbedrijf voor de gezamenlijke uitwerking van de regeling tot dekking van de exploitatietekorten van het openbaar vervoer heeft begin 1978 gestalte gekregen. In dit overleg zullen belangrijke onderwerpen zoals het voorzieningenniveau aan de orde komen. Hiermede is een volgende stap bereikt die ertoe kan bijdragen dat op basis van een goede samenwerking gemeenschappelijke vraagstukken op dit punt worden opgelost.

Met de gemeenten die het lokaal openbaar vervoer door derden laten verrichten (de z.g. subsidiërende gemeenten) zal spoedig het overleg op gang worden gebracht over de overeenkomstige regeling die van 1976 af van kracht zal zijn voor de dekking van de tekorten. Een proeve van deze regeling is in mei jl. aan deze gemeenten aangeboden. Voor een ter zake uitvoeriger beschouwing moge ik verwijzen naar de memorie van toelichting op hoofdstuk XII van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1979.

Met het openbaarvervoersbeleid en het verkeers- en vervoersbeleid in het algemeen hangt in belangrijke mate ook samen het parkeerbeleid. Ook over deze problematiek, die overigens eveneens raakvlakken heeft met het verstedelijkingsbeleid, is het Rijk in overleg getreden met de gemeenten.

4.2. *Gemeenten en projectontwikkeling*

In de memorie van toelichting op de begroting van 1976 hebben de toenmalige bewindslieden van Binnenlandse Zaken een onderzoek aangekondigd naar de wenselijkheid, de gemeentewet zodanig te wijzigen dat contracten van gemeenten met projectontwikkelaars of projectmaatschappijen uitdrukkelijk zijn onderworpen aan de goedkeuring van gedeputeerde staten. Op hun verzoek heeft prof. mr. D. Simons een advies uitgebracht over dit vraagstuk.

In de memorie van toelichting op de begroting voor 1978 heeft de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken gesteld, voldoende aanleiding te vinden een wetswijziging voor te bereiden waarin dit goedkeuringsvereiste wordt geregeld.

Na bestudering van de zaak zijn ook de Staatssecretaris en ik tot de overtuiging gekomen dat het wenselijk is, toezicht in te stellen op het aangaan van projectovereenkomsten door gemeenten. Wij geven echter de voorkeur aan een andere, minder ver strekkende vorm van toezicht dan die welke onze ambtsvoorganger blijkbaar voor ogen stond. Met name denken wij aan de procedure zoals die in de gemeentewet is geregeld voor plaatselijke verordeningen waarvan overtreding strafbaar is gesteld. De procedure die ons voor ogen staat, voorziet dus in toezicht achteraf in plaats van vooraf. Gezien de omstandigheid, dat bij het eventueel bevorderen van vernietiging de Raad van State moet worden gehoord, biedt de beoogde procedure naar het oordeel van de Staatssecretaris en mij een waarborg voor een objectieve beoordeling. Wij streven ernaar het wetsontwerp nog dit kalenderjaar bij de Kamer in te dienen.

4.3. *Meerjarenplanning provincies en gemeenten*

In de memorie van toelichting op de begroting van 1978 is vermeld, dat de studie over dit onderwerp na de publikatie van het rapport van de werkgroep middellange-termijnplanning provincies en gemeenten met andere accenten is voortgezet. Het streven is gericht op de ontwikkeling van een kader voor de planning dat het voeren van een geïntegreerd beleid door de lagere overheden, en tevens een goede informatievoorziening tussen de bestuurslagen zal kunnen bevorderen. De studie wordt begeleid door een stuurgroep, waarin ook de provincies en sinds kort de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ambtelijk vertegenwoordigd zijn.

Uit de uitkomsten van een enquête die met medewerking van de provincies is gehouden kan men ten naaste bij het volgende afleiden:

– De ervaring met planning voor een tijdvak van meer dan een jaar is in de gemeenten met minder dan 5000 inwoners in het algemeen veel geringer dan die in de grotere gemeenten.

– In de meeste grotere gemeenten is wel sprake van enigerlei vorm van planning van investeringen voor meerdere jaren, een onderdeel van de financiële planning derhalve. Via deze deelplanning kan het uitzicht op een verdere ontwikkeling in de richting van meerjarenbegrotingen voor de gehele dienst worden geopend.

4.4. *Openbaar lichaam Rijnmond*

De nota naar aanleiding van het eindverslag over het wetsontwerp tot wijziging van de Wet openbaar lichaam Rijnmond is op 11 juli 1978 naar de Tweede Kamer gezonden.

De voorgestelde wijzigingen bieden Rijnmond onder andere een verbeterd financieel statuut, terwijl voor de Rijnmondgemeenten waarborgen tot stand zullen komen voor hun bijdrage in de kosten van het openbaar lichaam. De wetswijziging zal onder meer een verhoging tot 60% van de rijksbijdrage in de algemene kosten van Rijnmond met zich brengen en voor de gemeenten een lastenverlichting kunnen inhouden. Mede tegen de achtergronden hiervan zullen de Staatssecretaris en ik gaarne zien dat het voorstel zo spoedig mogelijk kracht van wet zal krijgen.

4.5. *Agglomeratie Eindhoven*

Ingevolge artikel 68 van de Wet agglomeratie Eindhoven wordt aan de agglomeratie elk jaar ten laste van het Rijk een algemene uitkering verleend volgens regels die bij algemene maatregel van bestuur zijn gegeven. In het Besluit agglomeratie Eindhoven is de rijksbijdrage aan een maximum gebonden van f 10 per inwoner. Voor de gemeentelijke bijdrage geldt thans een maximum van f 7, 50. Op 3 juli 1978 is over een ontwerp-besluit tot optrekking van de gemeentelijke bijdrage resp. de rijksbijdrage tot f 9 resp. f 12 advies gevraagd aan de Raad voor de gemeentefinanciën.

4.6. *Pregewesten*

Op 20 april 1977 is de rijksbijdrageregeling pregewesten gepubliceerd. In de regeling is gekozen voor een methode waarbij rijksbijdragen worden verleend volgens objectieve, van de werkelijke kosten van het samenwerkingsverband onafhankelijke, uitkeringsnormen.

In de loop van 1978 is het in de begroting 1977 aangekondigde onderzoek aangevat dat het doel heeft zo spoedig mogelijk te komen tot een meer verfijnd bijdragesysteem. De omvang van de voor de pregewesten beschikbare gelden en de plannen met betrekking tot de reorganisatie binnenlands bestuur noodzaken echter tot een heroverweging van het huidige bijdragesysteem.

4.7. *Tarievenbeleid*

In een rondzendbrief van 24 juli 1978 is aan de provincies en gemeenten meegedeeld dat voor het jaar 1979 in beginsel een percentage van 3,5 zal gelden als maximum voor toelaatbaar geachte tariefsverhogingen. Tot deze bijstelling van het sinds 1 april 1977 geldende percentage van 5 is besloten, gelet op de sindsdien gerealiseerde en de te verwachten verdere daling van het inflatieritme. Evenals tot dusverre zal het ten aanzien van de lagere overheid gevoerde tarievenbeleid geen afbreuk mogen doen aan het streven naar het handhaven van c.q. het bereiken van kostendekkende tarieven.

4.8. *Overheidsopdrachten roerende goederen*

Op 21 december 1976 heeft de Raad van Ministers van de Europese Gemeenschappen een richtlijn vastgesteld voor coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen (nr. 77/62/EEG, Pb EG, 15 januari 1977, nr. L 13). Deze richtlijn heeft ten doel, een beter toezicht mogelijk te maken op de naleving van het verbod tot beperkingen in het vrije verkeer van goederen bij de leveringen aan de overheid (artikel 30 en volgende van het Verdrag van Rome). Zij beoogt tevens een beter toezicht mogelijk te maken op de naleving van het verbod van discriminatie naar nationaliteit bij het gunnen van leveringsopdrachten door die overheid (artikel 7 van het verdrag). Zij is voorts gericht tot de lid-staten en legt deze

de verplichting op, de nodige maatregelen te treffen om aan de richtlijn te voldoen. Dit betekent dat zowel de centrale overheid als de lagere overheden de in de richtlijn vervatte bepalingen voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen van produkten in acht dienen te nemen.

Daar de bestaande Nederlandse wetgeving geen grondslag biedt om de lagere overheden de verplichtingen op te leggen die uit de richtlijn voortvloeien, acht het Kabinet het nodig hiervoor een wettelijke voorziening te treffen. Gekozen is voor één algemene wet in formele zin, waarin voor zowel het Rijk als de lagere overheid de naleving van de richtlijn wordt opgelegd.

4.9. *Begrotingsmodellen provincies en gemeenten*

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken in kennis gesteld van de resultaten van een onderzoek naar een wenselijk model voor de gemeentebegroting. Dit onderzoek was ingesteld door vertegenwoordigers van de zestien grote gemeenten. Deze resultaten leveren een begrotingsmodel op dat in opzet en hoofdlijnen duidelijk verschilt van het model dat is samengesteld door de Werkgroep gemeentelijk begrotingsmodel. Anderzijds vertoont dat model hiermede ook belangrijke punten van overeenkomst. In overleg met en op advies van de Commissie voor de gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften is een onderzoek ingesteld naar een mogelijke synthese tussen hetgeen de Werkgroep gemeentelijk begrotingsmodel heeft voorgesteld en het rapport van de vertegenwoordigers van de zestien grote gemeenten. Dit onderzoek is inmiddels vrij ver gevorderd.

De voorbereiding van de begrotingsvoorschriften en -modellen voor de provincies is thans zover dat naar verwachting begin 1979 hierover het advies van de colleges van gedeputeerde staten kan worden gevraagd.

4.10. *Achterstand vaststellen gemeenterekeningen*

Uit enquêtes, die Binnenlandse Zaken onder de provinciale besturen houdt en uit opgaven van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt, dat van vele gemeenten de vaststelling van rekeningen niet tijdig plaatsvindt. Van een niet gering aantal gemeenten moet de rekening zelfs nog voor verscheidene jaren worden vastgesteld. In bijlage IX, staat 2, is een cijfermatig overzicht opgenomen van de stand van zaken aan het eind van het eerste halfjaar van 1978. De cijfers tonen aan, dat in de achterstand twee factoren te onderkennen zijn: vele gemeenten slagen er niet in hun rekening tijdig samen te stellen, en het vaststellen door gedeputeerde staten neemt blijkbaar veel tijd in beslag. Herhaalde malen is de provinciale besturen om inlichtingen gevraagd. Ook in deze zittingsperiode zal de Staatssecretaris zijn aandacht aan deze materie blijven schenken.

4.11 *De controle op de financiën van provincies en gemeenten*

Dit onderwerp trekt veel belangstelling, zowel in vakkringen als van meer bestuurlijke zijde. Zo heeft het Nederlands Instituut van Registeraccountants (NIVRA) in januari 1978 een rapport gepubliceerd dat betrekking heeft op de positie van de accountant in dienst van de overheid (discussierapport 8). Dr. A. Vondeling schonk in het tijdschrift «Openbare uitgaven» van december 1977 aandacht aan de controle van gemeenterekeningen.

Aanvankelijk was het de bedoeling een wijziging van de bepalingen in de Provinciewet en de gemeentewet die betrekking hebben op de controle, te betrekken in de reorganisatie van het binnenlands bestuur. Op blz. 86 van wetsontwerp 14 322 is echter meegedeeld dat van dit aanvankelijke voornemen is afgezien. In aansluiting hierop is thans besloten, een wijziging van de bepalingen die betrekking hebben op de controle bij de gemeenten in te passen bij de voorbereiding van de algehele herziening van de gemeentewet.

CIVIELE VERDEDIGING

Het beleid op het gebied van de civiele verdediging – zoals aangegeven in de Nota civiele verdediging 1974 – bevat de zienswijze van het voormalige kabinet op de toen onderkende gevaren en de mate waarin in Nederland aan CV-voorbereidingen moest worden gewerkt.

Naast de erkenning van de noodzaak tot instandhouding van het tot dan toe bereikte, is daarin een duidelijke keus gemaakt voor de verdere uitbouw van de civiele verdediging. Er is toen besloten een aantal civiele-verdedigingsprojecten binnen een periode van 20 jaar met voorrang tot uitvoering te brengen.

De voorrang van die projecten werd bepaald door de belangrijkheid van deze voorbereidingen voor de tijd van oorlog en/of door de medebruikbaarheid daarvan voor het bestrijden van de gevolgen van grote rampen in tijd van vrede.

De in de afgelopen jaren toegepaste verlagingen van het civiele-verdedigingsbudget leidden ertoe dat slechts een beperkt aantal projecten van zeer wezenlijk belang tot uitvoering gebracht dreigde te worden.

De verhoogde defensie-inspanningen van de Warschau-Pactlanden onderstrepen de noodzaak van een verantwoord kwaliteitsniveau der civiele-verdedigingsvoorbereidingen in Nederland. In deze landen – in het bijzonder in de Sovjet-Unie – zijn maatregelen op het gebied van de civiele-verdedigingsvoorbereiding ver doorgevoerd. Maatregelen die, als onderdeel van de militaire verdediging, gericht zijn op een vermindering van de eigen kwetsbaarheid.

Het huidige kabinet is dan ook van mening dat, ondanks het streven naar matiging van de stijging van de rijksuitgaven, de mogelijkheid tot uitvoering van de projecten genoemd in de Nota civiele verdediging 1974 – aangepast aan nieuwe inzichten – op een enigermate redelijk peil moet worden gebracht. Vandaar dat het kabinet tot een verhoging van de meerjarenramingen voor de civiele verdediging heeft besloten. Ik acht dit een beslissing, noodzakelijk om een verantwoord kwaliteitsniveau van dit wezenlijk onderdeel van regeringsbeleid te handhaven.

Ik ben van mening, dat in het bijzonder de instandhouding en de verdere uitbouw van voorzieningen ten behoeve van de hulpverlening aan en de bescherming van de bevolking in buitengewone omstandigheden van groot belang is.

Het ligt in het voornemen bij de ontwerp-begroting voor het jaar 1980 een nieuw vierjarenplan aan te bieden.

Van het bedrag ad f 188,8 mln dat voor 1979 beschikbaar is, is f 155,9 mln bestemd voor exploitatie- en instandhoudingskosten (waarvan f 70,4 mln op grond van uit de Wet bescherming bevolking 1952 voortvloeiende verplichtingen jegens de provincies en kringen/gemeenten) en f 32,9 mln voor investeringen.

De verdeling van het totale bedrag over de onderscheiden departementen is als volgt:

Binnenlandse Zaken	f	114 406 000
Onderwijs en Wetenschappen	f	2 640 000
Financiën		nihil
Defensie	f	29 566 000
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	f	4 171 000
Verkeer en Waterstaat	f	16 124 000
Economische Zaken	f	8 506 000
Landbouw en Visserij	f	3 365 000
Sociale Zaken	f	202 000
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	f	379 000
Volksgezondheid en Milieuhygiëne	f	9 493 000

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

1. Algemeen

Openbare orde en veiligheid bepalen in sterke mate de kwaliteit van de levensomstandigheden binnen onze samenleving. Het bevorderen van openbare orde en veiligheid acht ik een hoofddoelstelling van mijn departement. De moderne samenleving is ingewikkeld; niet ieder verstaat de kunst in vrede met de ander samen te leven.

Het is noodzakelijk zorg te besteden aan een ordening die waarborgt dat personen en groepen in de samenleving met en naast elkaar kunnen leven met eerbiediging van elkaars rechtmatige belangen. Deze orde zal volledig moeten beantwoorden aan de eisen die een democratische rechtsstaat stelt.

Een andere voorwaarde voor het welzijn van de burger betreft zijn veiligheid. Deze veiligheid kan op velerlei wijze in het geding zijn. Ik denk hierbij aan gedragingen van medeburgers, aan de aanwezigheid van gevaar opleverende stoffen in de omgeving van de mens, maar ook aan de nog altijd aanwezige mogelijkheid van een militair conflict en de gevolgen daarvan.

Afgezien van het reageren op deze bronnen van gevaar is het een eerste taak van de overheid, mensen, dieren en goederen buiten bereik van een bedreiging te brengen wanneer deze zich voordoet. Bij het reiken van deze helpende hand ontmoeten de verschillende organisaties van de overheid en van particuliere zijde elkaar.

Het is duidelijk dat orde en rust èn veiligheid elkaar in bijzondere mate beïnvloeden; daarom is het noodzakelijk deze wisselwerking voortdurend in het oog te blijven houden.

In ons staatsbestel is in de eerste plaats de lokale overheid verantwoordelijk voor de zorg voor openbare orde en veiligheid. Wil de overheid ook op dit terrein haar taak naar behoren kunnen vervullen, dan dient zij te beschikken over diensten van voldoende capaciteit. Mijn departement levert daartoe een aanzienlijke bijdrage door een veelheid van activiteiten – onderzoek, opleiding en vorming, uitrusting, werving en selectie – door het stimuleren en coördineren van lokale maatregelen en in het algemeen door financiering van de lagere overheid. Belangrijk is ook het op gang brengen van de automatisering van gegevens die voor een goede taakvervulling van genoemde diensten van groot nut zijn. In de volgende hoofdstukken zal ik een aantal bijzondere kanten van deze zorg nader belichten.

Er kunnen zich gebeurtenissen voordoen die van meer dan lokale betekenis zijn; de organisatie moet erop gericht zijn dat ook onder die omstandigheden een doeltreffende reactie mogelijk is. Ik streef naar de totstandkoming van wettelijke voorzieningen die het mogelijk maken bij ernstige ordeverstoringen en rampsituaties duidelijker richting te geven aan het te voeren beleid.

Het is ook denkbaar dat zich aan beide zijden van de landsgrens een verstoring van de veiligheid voordoet; op mijn departement vindt een onderzoek plaats naar de wenselijkheid van versterking van de samenwerking met onze buurlanden bij het bestrijden van ongevallen en rampen.

2. Politie

2.1. *Inleiding*

De taak van de politie ligt vooral op straat. Met kennis van de plaatselijke situatie en in goed contact met de burger moeten de handhaving van de rechtsorde en een goede hulpverlening aan de burger worden nagestreefd. Met velen ben ik van mening dat zichtbare aanwezigheid van de politie een eerste vereiste is om de burger het vertrouwen te geven, dat de politie daadwerkelijk en voortdurend over hem waakt. Met voldoening merk ik bij herhaling, dat juist dit aspect in de discussies over ons politie-apparaat een belangrijke plaats inneemt. Taak en functie van de politie in onze moderne, snel veranderende samenleving hebben terecht een grote aandacht.

De discussies worden in brede kring gevoerd. Hierbij valt op dat zich daarin niet alleen de gevestigde instellingen roeren – daarmee bedoel ik beide Kamers der Staten-Generaal, de departementen, het lager bestuur en zijn instituten, het openbaar ministerie, de bonden en de politie zelf – maar dat men zich snel in toenemende mate èn met kennis van zaken van andere zijden, al dan niet in georganiseerd verband, in de discussie mengt. Daarvan getuigt bij voorbeeld de groeiende stroom reacties die ook mij bereiken, waarin men op uiteenlopende wijze zijn ideeën over de politie kenbaar maakt.

Ik zie hierin het feit opnieuw bevestigd, dat de betrokkenheid van politie en samenleving op elkaar nog steeds een belangrijke leidraad moet zijn in het denken over de politie. Verhoging van de sterkte der politie is noodzakelijk. Ter uitvoering van het regeerakkoord heeft het kabinet hiertoe dan ook besloten. Maar de doelstellingen van de politie kunnen niet uitsluitend worden gediend met verhoging van de sterkte, met verzwaring van bewapening en met vergroting van bevoegdheden. Een meer verfijnde benadering is wenselijk. Daarin voert de boventoon de idee, dat de politie veel meer een door de samenleving gedragen en gecontroleerd organisme moet zijn dan een puur machtsapparaat in handen van de overheid.

Ik stel mij van harte achter deze benadering. Naar mijn overtuiging is zij van fundamentele waarde voor het gehalte van onze democratische rechtsstaat, waarop zich de eerste hoofddoelstelling van mijn departement richt. Ik wil hier het volgende aan toevoegen.

Het takenpakket van de politie neemt nog steeds toe. Dit gegeven, gelegd naast het feit, dat de financiële middelen slechts een geleidelijke groei van het politie-apparaat toestaan, heeft tot gevolg dat een voortdurend groeiende spanning bestaat tussen hetgeen naar veler mening zal moeten en hetgeen in feite door de politie kàn worden opgebracht. Dit betekent dat, op aanwijzing van het democratisch gecontroleerd gezag over de politie, moet worden vastgesteld welke politietaken voorrang moeten krijgen. Daarop dienen tevens organisatie, uitrusting en functioneren van de politie zoveel mogelijk te zijn afgestemd. Belangrijk is voorts, dat de uitkomsten van dit beleidsproces bekend en bespreekbaar worden gemaakt, opdat zij nog meer voor beïnvloeding door de burger vatbaar worden dan thans het geval is.

Ik leg er daarom de nadruk op, dat evenwichtigheid in alle beslissingen die hier genomen moeten worden van het grootste belang is. Weliswaar doen zich steeds weer zeer ernstige inbreuken op onze rechtsorde voor – ook dit jaar hebben wij helaas hiermee te maken gekregen – maar de besteding van de beschikbare middelen mag niet uitsluitend op het voorkomen en bestrijden daarvan zijn gericht.

Mijn beleid zal daarom erop gericht zijn, de politie kwalitatief en kwantitatief in de eerste plaats toe te spitsen op de normale dagelijkse taakvervulling. Dat wil zeggen: op die zaken die rechtstreeks en voortdurend van invloed zijn op het gevoel van veiligheid bij de burger en die hem metterdaad het vertrouwen geven, dat de politie van en voor hem is en bovendien tastbaar dichtbij.

Hierbij vermeld ik, dat nog dit jaar een onderzoek zal plaatshebben naar de functie van de wijkagent. In eerste aanleg zal dit onderzoek een inventariserend karakter hebben. Op grond daarvan kan worden vastgesteld of deze functie inmiddels zodanig vorm heeft gekregen, dat binnen de onderscheidene korpsen van een figuur sprake is, die in vergelijkbare mate bijdraagt aan een goede taakvervulling van de politie in de zin die ik zojuist heb geschetst.

De aspecten van organisatie en uitrusting van de gemeentepolitie die betrekking hebben op de bestrijding van ernstige ordeverstoringen en zware criminaliteit, houden mijn bijzondere aandacht.

2.2. *Reorganisatie van de politie en samenwerking*

Het werk aan de herziening van de Politiewet zal de wetgevende werkzaamheden t.b.v. de bestuurlijke reorganisatie chronologisch op korte afstand moeten volgen. Mijn ambtgenoot en ik streven er dan ook naar een ontwerp voor een nieuwe Politiewet in te dienen spoedig nadat de voorstellen tot wijziging van de aanhangige ontwerpen inzake de bestuurlijke reorganisatie de Kamer zullen hebben bereikt.

In het ontwerp zullen de uitgangspunten van de Nota vraagpunten met betrekking tot de herziening van de Politiewet moeten zijn neergelegd. Dit houdt in, dat mijn ambtgenoot van Justitie en ik denken aan gedecentraliseerd beheerde provinciale politie met een beperkt aantal centrale diensten. Hierbij teken ik aan, dat de directe relatie tussen politie en samenleving bijzondere aandacht vraagt bij de organisatie van provinciale korpsen. Met name moet de verantwoordelijkheid van de burgemeester tegenover de gemeenteraad voor het functioneren van de politie duidelijk tot uiting gebracht worden. Eén van de uitgangspunten van de nieuwe wet zal dan ook moeten zijn, dat het korps zodanig wordt georganiseerd dat het politietoezicht ook in de kleinere gemeenschappen verzekerd is. De noodzakelijke eenheid en verscheidenheid in de organisatie moet en kan in de nieuwe wet verankerd worden. Ik hoop, dat het mogelijk zal blijken nog deze kabinetsperiode tot wetgeving te komen. In dat geval zou in het begin van de tachtiger jaren met de reorganisatie van de politie een aanvang kunnen worden gemaakt.

Intussen zal het noodzakelijk blijven het op samenwerking gerichte beleid voort te zetten. De in het land genomen initiatieven en de werkzaamheden van de Begeleidingscommissie samenwerking politie blijken al hun vruchten af te werpen. Mijn ambtgenoot en ik zullen met voortvarendheid en kracht de samenwerking stimuleren.

2.3. *Sterkte*

In vergelijking met de situatie op 1 januari 1977 is de organieke sterkte van de gemeentepolitie in 1978 verhoogd met 793 man tot 21 341 man. Naast de gebruikelijke verhogingen in verband met de groei van het aantal inwoners van diverse gemeenten en de instelling van drie nieuwe gemeentelijke politiekorpsen in 1978, is het mogelijk gebleken uit deze verhoging van de totale organieke sterkte enige extra uitbreiding te geven aan gemeenten met problemen van bijzondere aard.

Ook in de komende drie jaren zal mijn beleid erop gericht zijn de organieke sterkte van de politie extra te verhogen. Voor deze jaren is na de besluiten van het kabinet over «Bestek '81» een sterktetoewijzing voorzien van 500 man per jaar.

De feitelijke sterkte van de gemeentepolitie blijft zich gunstig ontwikkelen. Per 1 januari 1978 was de feitelijke sterkte rond 20 500 man, ongeveer 1000 man meer dan op 1 januari 1977.

Het aantal vacatures bedroeg per 1 januari 1978 nog ongeveer 550 man, waarvan zo'n 260 in Amsterdam. Het laat zich aanzien dat de tekorten op de organieke sterkten binnen niet al te lange tijd geheel kunnen worden ingelopen.

2.4. *Organisatie en bedrijfsvoering*

In de memorie van toelichting bij de begroting 1978 werd medegedeeld, dat in de sector openbare orde en veiligheid meerjarige automatiseringsplannen zouden worden ontwikkeld. De voorbereidingen voor een basis-automatiseringsplan voor de politie zijn zo ver gevorderd, dat nog in het lopende begrotingsjaar de uitgangspunten van het beleid dat aan dit plan ten grondslag ligt in brede kring ter discussie kunnen worden gesteld.

Ik ben van mening dat de automatisering een belangrijk hulpmiddel vormt om te komen tot een betere en doelmatiger taakvervulling van de politie. Ik wil in dit verband nog eens met klem wijzen op wat ik in de inleiding heb geschreven: het noodzakelijk vaststellen welke politietaken voorrang moeten krijgen is een zaak van het over de politie gestelde gezag, in volle verantwoording aan de democratisch gekozen controlerende organen.

De automatisering van de gegevensverwerking ten behoeve van de surveillancediensten biedt het grote voordeel dat voor zo'n belangenafweging een grote hoeveelheid gegevens over het beslag aan tijd, mankracht en materieel voor de afhandeling van bepaalde zaken snel en overzichtelijk ter beschikking is.

Het gebruik van de computer voor deze doeleinden maakt het de gezagsdragers mogelijk om veel meer dan thans het geval is hun keuzen op goede overwegingen te gronden. De vrees, dat de politieman als gevolg van de automatisering in afzonderlijke situaties minder speelruimte in zijn optreden zou krijgen of te zeer in bepaalde patronen zou moeten gaan werken, gaat in wezen uit van een omkering van de feitelijke stand van zaken en moet dan ook als volstrekt ongegrond worden beschouwd.

Deze verbetering van kwaliteit kan aan de creditzijde worden geboekt. Bij systemen waarin persoonsgegevens worden geregistreerd vraagt de bescherming van de privacy om een zorgvuldige afweging: het nut van automatisering van de politiële taakuitvoering tegenover de grenzen die de bescherming van de persoonlijke levenssfeer aan de automatisering stelt. Voor systemen die al in gebruik zijn genomen hebben mijn ambtgenoot van Justitie en ik dan ook privacy-reglementen vastgesteld. De volgens het Amsterdamse reglement vereiste Commissie van Toezicht hebben wij inmiddels ingesteld.

Ook bij de verdere uitwerking van het automatiseringplan zal aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer de grootst mogelijke aandacht worden gegeven.

In dit verband acht ik een beleid dat erop is gericht, het beheer over geautomatiseerde gegevensbestanden in beginsel aan een zo laag mogelijk bestuurlijk niveau te laten, een belangrijk middel om te voorkomen dat te veel gegevens bij elkaar al te gemakkelijk toegankelijk worden. Spreiding van het beheer over de bestanden en strikte procedures voor het gebruik ervan zijn noodzakelijk.

De projectgroep Organisatiestructuren heeft in 1977 een tussentijds rapport uitgebracht, getiteld «Politie in verandering». Dit rapport is inmiddels gepubliceerd. Met belangstelling volg ik de gedachtenwisselingen over het rapport dat zeker heeft bijgedragen tot verheviging van de discussies die in de inleiding zijn bedoeld. In de eerste maanden van 1978 is de projectgroep begonnen aan een onderzoek naar de behoefte aan sterkte in de gemeentelijke politiekorpsen van Apeldoorn, Eindhoven en Nijmegen. Dit onderzoek vindt in gedeelten plaats. Het eerste deel is thans in uitvoering; het bevat een inventarisatie van de activiteiten in de korpsen en de omvang ervan. Na de analyse daarvan zullen voorlopige uitspraken over de sterktebehoeften worden opgesteld. Aan de hand daarvan kunnen maatstaven worden aangereikt voor de vaststelling van de sterkte en de daarbij te handhaven methoden.

De Commissie onderzoek kosten gemeentepolitie heeft onlangs haar eindrapport uitgebracht. Het rapport is inmiddels gepubliceerd. Met de adviezen is reeds, waar mogelijk, in deze begroting rekening gehouden.

De noodzakelijke bepaling van voorrang bij de financiering van politiebureaus vindt plaats in het kader van een financieringsschema voor langere termijn, dat al bij de vorige begroting werd vermeld. Dit schema wordt jaarlijks aan de hand van de nieuwste ontwikkelingen en de beschikbaar komende middelen bijgesteld. De betrokken gemeenten worden zo vroeg mogelijk op de hoogte gesteld van het tijdstip waarop zij op een daarmee overeenkomende rijksbijdrage kunnen rekenen.

Voor de persoonlijke veiligheid en de doelmatige inzet van de surveillant die met een portofoon is uitgerust, is het wenselijk dat hij steeds onmiddellijk met het bureau in contact kan treden. Gezien de geringe reikwijdte van de portofoons is de opzet van vaste verbindingsnetwerken noodzakelijk. Waar deze netwerken gewenst zijn, zal zoveel mogelijk – binnen het kader van de beschikbare middelen – worden getracht de gemeenten behulpzaam te zijn.

De commissie voor bewapening en uitrusting verricht zoals bekend een onderzoek naar een geschikt politiewapen en de daarbij te gebruiken munitie. Mijn ambtgenoot van Justitie en ik willen dat nog eind dit jaar door de commissie advies hieromtrent zal worden uitgebracht. De commissie heeft ons toegezegd dat dit zal gebeuren. Vanzelfsprekend achten wij de keuze van een nieuw wapen van het grootste belang. Ik meen dat het vuistvuurwapen in overeenstemming moet zijn met de eisen die de normale taakvervulling stelt. Een in verhouding daartoe te zware bewapening van de politie bergt naar mijn oordeel risico's in zich. Zorgvuldigheid bij het aanvatten van dit vraagstuk is daarom geboden.

2.5. *Opleiding en vorming*

Zoals mijn ambtsvoorganger reeds in de toelichting op de begroting voor 1978 meedeelde, zal op grond van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek dat mijn ambtgenoot van Justitie en ik laten instellen naar de primaire politie-opleiding een herziening van deze opleiding plaatsvinden. Het laat zich thans aanzien dat in de loop van 1980 met deze herziene opleiding voor de adspirant agenten kan worden begonnen. Het staat wel vast, dat aan de maatschappelijke kanten van het politievak in de nieuwe opleiding bijzondere aandacht zal worden gegeven. Bij de organisatorische voorbereiding van de vernieuwde primaire opleiding zal niet in de laatste plaats tevens aan de orde komen de gedachte neergelegd in de motie Aarts, dat rijks- en gemeentepolitie ook reeds hun eerste opleiding gemeenschappelijk zouden ontvangen.

De verbouwing van de rechercheschool en de kaderschool voor de gemeentepolitie in Zutphen zal in 1979 zijn voltooid. Als gevolg hiervan kunnen de opleidingsmogelijkheden van deze scholen belangrijk groter worden.

De begeleiding van extraneï aan de Nederlandse Politie Academie is in de loop van 1978 dusdanig verbeterd, dat deze opleiding thans kan worden gelijkgesteld met die van de dagstudenten.

In het begin van 1978 heeft over het thema «de burgemeester en de openbare orde» in het studiecentrum te Warnsveld een eerste driedaagse conferentie plaatsgevonden voor burgemeesters die niet lang daarvoor waren benoemd. De conferentie kan als geslaagd worden beschouwd. Het is mijn bedoeling op grond van de resultaten de vorming van burgemeesters voor hun taken en verantwoordelijkheden op dit punt verder uit te breiden.

2.6. *Onderzoekbeleid*

In het afgelopen jaar zijn de activiteiten op het terrein van het wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot de politie vergroot.

De onderzoeken naar de mate waarin de eerste opleiding van politiepersoneel aansluit bij de eisen van de praktijk – zoals bekend een gezamenlijk initiatief van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken – en het onderzoek naar de mogelijkheden inzetmodellen voor de assistentiesurveillance te gebruiken zullen binnenkort worden afgesloten.

Het onderzoek op het gebied van de preventieve surveillance wordt voortgezet.

Er is inmiddels een begin gemaakt met het onderzoek naar het feitelijke en het gewenste functioneren van wijk- en rayonagenten en met een vooronderzoek naar de hulpverleningstaak van de politie. Een studie naar de gevolgen van automatisering in de politiekorpsen zal vermoedelijk nog dit jaar door een uitvoeriger onderzoek worden gevolgd.

Binnenkort zal een begin worden gemaakt met een onderzoek naar de besteding van de tijd door en de belasting door het werk bij politiepersoneel.

3. Rampenbestrijding en hulpverlening

3.1. *Wetgeving*

De memorie van antwoord op het voorlopig verslag naar aanleiding van het ontwerp van Wet op de gemeentelijke rampenplannen zal de Tweede Kamer binnen enkele weken kunnen bereiken. De werkzaamheden aan de verdere wetgeving op basis van door de Kamer aanvaarde hoofdlijnen van de Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen 1975 vinden regelmatig voortgang. Er wordt gewerkt aan de herziening van de Brandweerwet (waarover meer in 4.1) en aan een «Rampenwet» (voor vredes- en oorlogstijd) waarin de taken en bevoegdheden bij rampenbestrijding nader worden omschreven en waarin ook de voorbereiding op de rampenbestrijding wordt behandeld.

Bepalingen uit de Wet bescherming bevolking – die zal komen te vervallen – zullen voor een deel overgaan naar deze Rampenwet, voor een ander deel naar een Wet beschermingsmaatregelen en naar een herziene Wet op de noodwachten. Ik streef ernaar te bevorderen dat de ontwerpen van laatstgenoemde drie wetten in 1980 bij de Staten-Generaal worden ingediend.

3.2. *Uniform meldnummer 0011*

Over de verdere gang van zaken met betrekking tot het uniform meldnummer 0011 vindt overleg plaats met mijn daarbij betrokken ambtgenoten van Justitie, Verkeer en Waterstaat en van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

4. Brandweer

4.1. *Regionalisatie*

Ik zal het beleid ten aanzien van de brandweer, zoals dit door mijn ambtsvoorganger in de Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen 1975 is neergelegd, voortzetten.

De Interimregeling rijksbijdragen regionale brandweren die op deze nota is geënt blijkt, zowel uit de groei van het aantal regio's als uit de verhoogde activiteit, een sterke stimulans voor de regionalisatie te zijn.

Ik streef ernaar dat nog in 1979 een ontwerp voor een nieuwe Brandweerwet bij de Tweede Kamer wordt ingediend. Deze wet zal, in afwachting van de reorganisatie van het binnenlands bestuur, de basis voor de regionalisatie bieden en voorts de medeverantwoordelijkheid van het Rijk op het gebied van de brandbestrijding en de hulpverlening door de brandweer tot uitdrukking brengen.

Op 31 juli 1978 was het aantal regionale brandweerorganisaties toegenomen tot 43 van de te verwachten ± 50 regio's. Hiervan waren 38 regio's als zodanig erkend.

In de nog niet geregionaliseerde gebieden nemen de plannen tot regionalisatie vastere vormen aan.

Aanvragen om financiële bijdragen op grond van de Interimregeling rijksbijdragen regionale brandweren zijn na een aanvankelijk trage aanloopperiode in de loop van 1978 goed op gang gekomen. De niet bestede bedragen van voorgaande jaren werden naar de begroting 1978 overgebracht, zodat aan het sterk gestegen aantal aanvragen voor rijksbijdragen – die in hoofdzaak materiële zaken als bijzondere voertuigen en telecommunicatievoorzieningen betreffen – kan worden voldaan. Na 1978 zal het accent liggen op de uitbreiding van het beroepspersoneel tot het aantal van rond 300, genoemd in de Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen 1975.

De capaciteit van de toekomstige Rijksbrandweeracademie te Schaarsbergen zal het mogelijk maken het vereiste aantal officieren in de loop van 1982 opgeleid te hebben.

4.2. *Automatisering*

In het bijzonder als gevolg van de financiële steun van het Rijk vordert de inrichting van de regionale brandweeralarmcentrales gestadig.

De Inspectie voor het brandweerwezen heeft in samenwerking met het Computer Centrum Limburg een onderzoek ingesteld. Dit onderzoek heeft uitgewezen, dat automatisering belangrijk kan bijdragen tot het snel beschikken over de informatie, noodzakelijk voor de operationele hulpverlening, daaronder begrepen die met betrekking tot gevaarlijke stoffen.

Inmiddels worden de eisen van de gebruikers opgesteld en zal in nauwe samenwerking met de nationale industrie een systeem worden ontwikkeld ten behoeve van een proefneming in één van de regio's.

4.3. *Alarmering*

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft zich in beginsel bereid verklaard twee afzonderlijke frequenties voor het draadloos alarmeren van brandweerpersoneel beschikbaar te stellen. Deze uitbreiding van de brandweerfrequenties schept, een betere en goedkopere mogelijkheid van alarmering vanuit de regionale brandweeralarmcentrales.

4.4. *Gevaarlijke stoffen*

Over de bredere samenstelling van de interdepartementale Commissie preventie van rampen door gevaarlijke stoffen, die in de memorie van toelichting bij de begroting voor het dienstjaar 1978 is aangekondigd, is het overleg met de onderscheidene departementen nog gaande.

In 1976 werd bij de Inspectie voor het brandweerwezen de afdeling Ongevalsbestrijding gevaarlijke stoffen ingesteld. De afdeling is dag en nacht paraat voor de telefonische advisering en voor het geven van advies ter plaatse bij ongevallen met gevaarlijke stoffen. Zij blijkt in de praktijk in een nog grotere behoefte te voorzien dan aanvankelijk werd aangenomen. In 1977 werd deze afdeling 137 maal opgeroepen.

De afdeling onderzoekt in nauwe samenwerking met het Centrum voor Brandveiligheid TNO in hoeverre luchtschuim de verdamping van vrijgekomen gevaarlijke stoffen kan verminderen. Dit onderzoek dient om te weten te komen of het explosie- of vergiftigingsgevaar – dat bij een ongeval optreedt wanneer een brandbare of giftige vloeistof is vrijgekomen – door het afdekken met een laag luchtschuim kan worden verminderd of weggenomen. Daarnaast ontwikkelt zij rekenprogramma's voor de berekening van de gevolgen van het vrijkomen van gevaarlijke stoffen, om snel te kunnen vaststellen welke gevaren een dergelijk ongeval schept en de maatregelen daarop af te stemmen.

4.5. *Risico-analyse*

Het overleg met de betrokken ministeries over de soorten ongevallen en rampen, hun aard en hun gevolgen is afgerond. Aan de hand van de gemaakte inventarisatie is een overzicht gemaakt dat de grondslag vormt voor het opstellen van richtlijnen voor de bestrijding van ongevallen en rampen. In het kader van de werkzaamheden van de Commissie preventie van rampen door gevaarlijke stoffen (CPR) wordt aan de hand van het voorbeeld ammoniak gewerkt aan het opstellen van een model rampenbestrijdingsplan. Dit model zal de basis vormen voor de rampenbestrijdingsplannen voor ongevallen met de overige (verschillende) giftige gassen.

De Inspectie voor het brandweerwezen zal haar deskundigheid op dit terrein mede ten dienste van de gemeenten stellen, onder andere bij het aangeven van de gevolgen van mogelijk gevaarlijke situaties, het vaststellen van de vereiste maatregelen en het opzetten van oefeningen om de plannen aan de praktijk te kunnen toetsen. Tevens besteedt zij aandacht aan het maken

van een risico-analyse om vast te stellen of in Nederland door de onderscheidene ministeries een op elkaar afgestemd preventiebeleid wordt gevoerd.

Er is momenteel intensief overleg gaande met de diverse departementen om tot overeenstemming te komen over de kansen op bepaalde gevolgen van de verschillende soorten ongevallen en rampen.

4.6. *Brandweeropleiding*

De door mijn ambtsvoorganger op advies van de Brandweerraad ingestelde commissie ad hoc zal mij adviseren over de structuur van de brandweeropleiding.

Intussen zijn de opleidingen voor het lager brandweerpersoneel het middenkader en de brandweerofficieren volop in ontwikkeling. Het is verheugend te kunnen gewagen van een nog steeds groeiende belangstelling van de vrijwillige en beroepskorpsen voor het volgen van de aangeboden opleidingen, die blijkt uit een stijgend aantal brandweerexamens.

Veel aandacht wordt besteed aan het invoeren van eigentijdse onderwijsmethoden. De rijksopleidingen voor het beroepskader voorzien in een grote behoefte en hebben zich een gewaardeerde plaats in het geheel van de brandweeropleiding verworven. Een commissie, ingesteld door de hoofdinspecteur voor het Brandweerwezen, beraadt zich over de harmonisering van de brandweeropleidingen en de examenreglementen.

5. Bescherming Bevolking

Nadat de Tweede Kamer de gedeconcentreerde rijksnoodwacht had afgewezen – in de Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen 1975 voorgesteld – stond mijn voorganger een beleid voor ogen waarbij de noodwacht in het kader van de toekomstige bestuurlijke organisatie een provinciale dienst zou worden. Omdat het tot stand komen van die nieuwe bestuurlijke organisatie nog veel tijd in beslag zal nemen, vond mijn voorganger het niet verantwoord de reorganisatie van de noodwacht daarop te laten wachten. Hij was van oordeel dat reeds voor de tussentijd maatregelen voor de noodwacht moesten worden genomen. Hij wilde daartoe de noodwachten in elke huidige provincie onder beheer van het provinciaal bestuur en onder het gezag van de Commissaris der Koningin stellen.

Ook mij lijkt het voor de hand te liggen dat de noodwacht in het kader van de bestuurlijke reorganisatie op den duur een provinciale dienst wordt. Ik stel het op prijs met de vaste Commissie voor de Civiele Verdediging uit de Tweede Kamer overleg te voeren over dit uitgangspunt. Aldus zal ik in staat zijn de inzichten van de kamercommissie te betrekken bij het bepalen van mijn definitieve beleid.

Bij het overwegen van de boven kort weergegeven gedachten van mijn voorganger ben ik tot de slotsom gekomen dat zijn oplossing voor de interimfase niet zonder een wijziging van de wet is te verwezenlijken. Het tot stand komen van een dergelijke wijziging vergt echter veel tijd, en daar kan en mag naar mijn mening de reorganisatie van de noodwacht niet op wachten. Ik heb daarom de gedachte van mijn voorganger, de noodwacht in de tussentijd bij de huidige provincies onder te brengen, niet overgenomen.

De in voorbereiding zijnde nieuwe wetgeving met betrekking tot het bestrijden van rampen in vredes- en in oorlogstijd – met inbegrip van de wetgeving betreffende de noodwacht – zal naar mijn verwachting in 1981 haar beslag kunnen krijgen. Tot die tijd wil ik de huidige structuur van BB-kringen handhaven. Wel zullen daarin verbeteringen moeten worden aangebracht door een herindeling en zo mogelijk vermindering van het aantal kringen. Daarbij wil ik streven naar aansluiting bij de ontwikkelingen die zich overigens op het terrein van de organisatie van de rampenbestrijding voltrekken. Ik denk hier in het bijzonder aan de regionalisatie van de brandweer.

Tevens wil ik een begin maken met de reorganisatie van de noodwacht. Deze zal moeten leiden tot het in het leven roepen van gemoderniseerde en ook overigens verbeterde rampenbestrijdingseenheden (noodwachtcolonnes) die voor een belangrijk deel in de plaats zullen komen van de huidige kleinere noodwachtonderdelen. Het vormen van zulke colonnes is aanbevolen door een van de projectgroepen die met het oog op de reorganisatie van de noodwacht zijn ingesteld. Deze aanbeveling is allerwege met instemming begroet.

Wanneer met het vormen van de noodwachtcolonnes en met de (aanvullende) opleiding van de daarbij ingedeelde noodwachters wordt begonnen, zal de huidige noodwachtorganisatie nog gedurende enige tijd, maar niet langer dan strikt noodzakelijk is, moeten worden gehandhaafd opdat de noodwacht in haar huidige omvang naar behoren kan optreden in geval van een rampsituatie. Heeft evenwel de bedoelde reorganisatie haar beslag gekregen en zijn de in dat kader nodige opleidingen ook voltooid, dan zal de bemanning van de noodwachten, voornamelijk bestaande uit noodwachtplichtigen, met enkele tienduizenden zijn teruggebracht.

Over de reorganisatie van de noodwacht en in het bijzonder over de gevolgen daarvan voor het personeel dat als ambtenaar of als arbeidscontractant bij de noodwacht werkzaam is, pleeg ik overleg met de Commissie voor georganiseerd overleg voor noodwachtpersoneel. Daarbij zullen ook de rapporten van de projectgroepen die met het oog op de reorganisatie zijn ingesteld onderwerp van overleg zijn.

Gedurende de laatste jaren is de sterkte van het bij de noodwachten werkzame beroepspersoneel landelijk gezien teruggelopen, naar ik aanneem onder dreiging van de komende reorganisatie. In hoeverre de reorganisatie van de noodwacht landelijk tot een verdere vermindering van dit personeel kan leiden, valt nu nog niet te zeggen. Aangenomen moet worden dat, ook indien uiteindelijk een vermindering mogelijk blijkt te zijn, daar in verband met de reorganisatiewerkzaamheden de eerstkomende jaren nog niet op mag worden gerekend.

De voornamelijk in de personeelssfeer liggende kosten van de BB-kringen en van de noodwachten van de niet tot een kring behorende gemeenten worden in belangrijke mate door het Rijk gedragen. Dit geschiedt op basis van de uit 1961 daterende bijdragenwet. Deze wet is terk verouderd. Ik ben voornemens op korte termijn een technische herziening van deze wet te bevorderen.

OVERHEIDSPERSONEELSBELEID

1. Algemeen

Gaarne onderschrijf ik de opvatting dat de doeleinden van het overheidspersoneelsbeleid zich in wezen richten op de verhouding tussen de overheidsorganisatie en de personeelsleden. Ik denk hierbij met name aan de taak, de plaats, de arbeidsvoorwaarden en de rol van het personeel in die organisatie. De belangen van de arbeidsorganisatie en de belangen van het personeel dienen nauw op elkaar te zijn afgestemd. Hieruit volgt dat voor het overheidspersoneel, wegens het bijzondere karakter van overheidstaken, ook bijzondere regelingen en voorzieningen zijn of moeten worden getroffen.

Het personeelsbeleid van de rijksoverheid is gericht op het verwezenlijken van de volgende doeleinden in hun onderlinge samenhang:

1. De aanwezigheid van voldoende personeel van voldoende kwaliteit om de bestaande en toekomstige taken van de rijksdienst zo goed en zo doelmatig mogelijk te helpen verrichten;
2. Een zo goed en zo groot mogelijke bijdrage van het personeel aan de voorbereiding, uitvoering en vernieuwing van het regeringsbeleid en van het bestuur;
3. Een zodanig welbevinden van het personeel, zowel individueel als groepsgewijs, dat men ook in de arbeidssituatie volwaardig mens kan zijn;
4. Ontwikkelings- en ontplooiingsmogelijkheden voor het personeel.

De doelen 3 en 4 zijn niet ondergeschikt maar nevengeschikt aan de doelen 1 en 2. Dit betekent dat zij elkaar over en weer begrenzingen opleggen. Bij de bepaling van het beleid van de rijksoverheid dienen daarom van meet af aan de belangen die de rijksoverheid als zodanig moet behartigen en de belangen van haar personeel zorgvuldig tegen elkaar te worden afgewogen. Daarbij vindt het op de doelen 3 en 4 gerichte sociale beleid zijn bovengrens niet bij het economisch wenselijke maar bij het economisch mogelijke en zijn benedengrens bij het sociaal aanvaardbare. In dat licht beschouwd zal ik een verdere ontwikkeling bevorderen van een aantal plannen en projecten met betrekking tot het personeelsbeleid van de rijksoverheid. Aan enige daarvan wijd ik hierna een korte beschouwing.

a. *Uitwerking van de geformuleerde doeleinden en uitgangspunten van het personeelsbeleid voor de burgerlijke rijksdienst*

Ik neem mij voor, de verdere uitwerking van de «Doeleinden, uitgangspunten en middelen» – vermeld in de memorie van toelichting op de begroting 1978 – in goed overleg met de Centrales van overheidspersoneel te bevorderen.

Aandacht zal worden besteed aan de voorlichting van het rijkspersoneel over de strekking van de «Doeleinden, uitgangspunten en middelen».

b. *Democratisering en inspraak*

Bij de verdere uitwerking van de «Doeleinden, uitgangspunten en middelen» zullen ook de inspraak en de daarmede samenhangende procedures aandacht krijgen. Regelingen en voorzieningen voor het overheidspersoneel zullen in nauw overleg met de Centrales van overheidspersoneel tot stand moeten worden gebracht. Ik wil op grond van mijn ervaringen sedert mijn ambtsaanvaarding mijn waardering uitspreken voor de goede sfeer waarin met de Centrales over uiteenlopende zaken kan worden gesproken. Aan de op deze wijze gegroeide inspraak van het personeel hecht ik zeer veel waarde.

Zo is begin 1978 overeenstemming bereikt inzake de onderwerpen van overleg bij fusies en reorganisaties. Als leidraad geldt daarbij dat de ambtenarenorganisaties zó bijtijds bij de besluitvorming worden betrokken, dat hun standpunten bij het nemen van een beslissing mede kunnen worden overwogen. In een brief aan de ministers is, in overeenstemming met het

gevoelen van het kabinet, de gedragslijn uiteengezet die bij dergelijke gelegenheden moet worden gevolgd. In het kader van verdere democratisering en inspraak vermeld ik voorts dat het overleg met de Centrales over de samenstelling van dienstcommissies en de toetsing van overlegverordeningen naar verwachting in 1978 zal kunnen worden afgerond. Ook bij de verdere uitwerking van datgene waarover overeenstemming wordt bereikt, zullen de vertegenwoordigers van de ambtenarenorganisaties op de verschillende niveaus dan nauw worden betrokken. Het gesprek over het werkoverleg hoop ik nog dit najaar te kunnen beginnen.

c. *Emancipatie en deeltijdarbeid*

De door mijn ambtsvoorganger ingestelde werkgroep «Emancipatie en Deeltijdarbeid als aspecten van het Overheidspersoneelsbeleid» (EDO) zal deze herfst haar tweede deelrapport uitbrengen over deze onderwerpen. In haar eerste deelrapport is zij ingegaan op emancipatie en deeltijdarbeid als maatschappelijke verschijnselen en op hun relatie tot het personeelsbeleid van de overheid. Voorts heeft zij daarin een aantal onderwerpen van rechtspositionele aard behandeld. Het tweede rapport zal aandacht schenken aan de emancipatie van de vrouw op de terreinen van de overige rechtspositionele onderwerpen, werving en selectie, loopbaanbegeleiding, vorming en opleiding, en aan de wijze waarop de ontwikkelingen op deze terreinen aangemoedigd en gevolgd kunnen worden.

Verdere rapportering over de deeltijdarbeid zal naar verwachting in 1978 kunnen worden afgerond.

In september of oktober van dit jaar zullen de gegevens worden gepubliceerd die een enquête onder ongeveer 6000 werkers in deeltijd bij de departementen opleverde. De kans bestaat dat in 1979 nog een onderzoek zal worden verricht op grond van de gegevens die uit de enquête naar voren zijn gekomen. Dat onderzoek zal dan tot doel hebben, ter plaatse een scherper inzicht te krijgen in de problemen die in de praktijk voorkomen, en in het oplossen daarvan.

Nadat ik over de aanbevelingen van de werkgroep ambtelijk advies zal hebben ontvangen zal ik op korte termijn beslissingen over het te voeren beleid aan het kabinet voorleggen. Daarbij wordt ernaar gestreefd dat onderwerpen die langdurige studies vragen niet de afhandeling vertragen van onderwerpen waarover op korte termijn kan worden beslist. Bij dit alles worden nieuwe wegen gezocht die mogelijk ook buiten de ambtelijke wereld tot navolging noden.

d. *De materiële ambtenarenwetgeving*

In de memories van toelichting op de begrotingen van voorafgaande jaren is de voorbereiding van dit project reeds aangekondigd. Een belangrijk punt hierbij is het treffen van voorzieningen voor de uitoefening van de grondrechten door ambtenaren. Ook dit kabinet stelt zich op het standpunt dat de grondrechten voor een ieder gelden, ongeacht zijn verhouding tot de overheid, zodat ook de ambtenaar zich erop kan beroepen. Dit sluit niet uit, dat aan ambtenaren meer beperkingen bij de uitoefening van grondrechten kunnen worden opgelegd dan ten aanzien van de burgers in het algemeen het geval zal zijn. Het betekent wel, dat die beperkingen zullen moeten worden herleid tot hetgeen de betreffende Grondwetsartikelen zelf aan mogelijkheden tot beperking inhouden. In verband hiermee is een ontwerp van wet voorbereid dat beoogt, de nodige rechtspositievoorschriften die met de grondrechten verband houden, in de Ambtenarenwet 1929 op te nemen dan wel in die wet daarvoor de grondslag te leggen. Ik verwacht dat dit ontwerp van wet spoedig aan de Tweede Kamer zal kunnen worden aangeboden. Ter informatie zullen bij dat ontwerp worden gevoegd de daaruit voortvloeiende voorstellen tot wijziging van het Algemeen rijksambtenarenreglement (ARAR) en het Arbeidsovereenkomstenbesluit (AOB).

Voorts ben ik met het Bestuurlijk beraad (het overleg met de provincies, gemeenten en waterschappen) in gesprek over verder wenselijk te achten verbeteringen van de mogelijkheden, het arbeidsvoorwaardenbeleid in de ruimste zin onderling af te stemmen in de gehele openbare dienst. Hetgeen mijn ambtsvoorganger hierover heeft medegedeeld in de memorie van toelichting op de begroting 1978 maak ik gaarne tot het mijne omdat ik het voornemen heb deze zaak met kracht te bevorderen.

e. *Arbeidsgeschillenregeling voor overheidspersoneel*

Een ontwerp voor zo'n regeling is door mijn ambtsvoorganger informeel aan de Centrales van overheidspersoneel voorgelegd. Een aantal juridische problemen moet nog worden opgelost. Ik overweeg deze door een commissie te laten bezien, mede in het licht van hetgeen in het parlement naar voren is gebracht met betrekking tot de bekrachtiging van het Europees Sociaal Handvest.

f. *Werkgelegenheid*

De Centrales van overheidspersoneel hebben aan het kabinet de wens voorgelegd, dat de overheid als werkgeefster een extra bijdrage levert aan de bestrijding van de werkloosheid.
Of en in hoeverre van de overheidsorganen een dergelijke bijdrage mag worden verwacht wordt onderzocht.

g. *Proef met «flexibel uittreden»*

Sinds eind 1975 beraadt een vrij breed samengestelde commissie zich op het vraagstuk van de positie van de oudere werknemer in de burgerlijke overheidsdienst en bij het bijzonder onderwijs. Deze commissie, de Commissie Positie Oudere Ambtenaar (CPOA), moet onder meer aandacht schenken aan algemene pensioneringsvraagstukken, zoals de pensioneringsleeftijd en de voorbereiding van de ambtenaar op zijn pensionering, en voorts aan mogelijke maatregelen in de sfeer van aanpassing van het werk aan de verminderde belastbaarheid van de oudere ambtenaar.
De CPOA is onlangs in een tussentijds advies tot de slotsom gekomen, dat het noodzakelijk is een proef te gaan nemen met «flexibel uittreden». De commissie is namelijk van oordeel dat de problematiek van de oudere ambtenaar wordt gekenmerkt door grote individuele verschillen, maar dat onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor een welomschreven en doelgericht beleid ten aanzien van de oudere ambtenaar.
Zo is niet bekend hoe de betrokkenen (vervroegde) pensionering ervaren en ook niet in hoeverre eventuele problemen hiermee worden opgelost. De beoogde proef kan, mits goed begeleid en op juiste waarde geschat, de nodige gegevens over deze ervaringen verschaffen. De commissie adviseert tot een proef met de mogelijkheid, op vrijwillige basis vanaf het 60e jaar uit het arbeidsproces te treden. Men hecht veel waarde aan deze leeftijdsgrens omdat uit de beschikbare (invaliditeits)gegevens blijkt dat zeker voor deze leeftijdsgroep maatregelen noodzakelijk zijn.
Bovendien ligt aan de keuze van deze grens de gedachte ten grondslag dat deze een betere mogelijkheid geeft tot het peilen van de werkelijke behoeften. De uitkomsten van de proefneming zouden namelijk bij een grens op 63-jarige leeftijd worden versluierd omdat bij die leeftijd meer mogelijkheden voor betrokkenen openstaan. Men kan dan, ook al is men nog niet gepensioneerd, toch niet meer actief aan het arbeidsproces deelnemen, bijvoorbeeld doordat men is geplaatst op de lijst van langdurig zieken.
Volgens het advies zal deze proef zich door de leeftijdsgrens van 60 jaar onderscheiden van reeds eerdere proefnemingen met vervroegd uittreden in de bouw, de metaal en de havens. Bij deze experimenten ligt de nadruk vooral op de bestrijding van de werkloosheid en minder op het verkrij-

gen van veelsoortige gegevens met als doel: het ontwikkelen van een aangepast sociaal beleid voor de oudere ambtenaren. Bovendien zijn deze experimenten van toepassing op het particuliere bedrijfsleven dat immers in rechtspositie en aard van het werk aanmerkelijke verschillen vertoont met de overheid.

Over de uitkeringsregeling die aan de proef verbonden zou moeten zijn, is in de CPOA overeenstemming bereikt. Het kabinet heeft besloten het interim-advies van de CPOA te publiceren, onder aantekening dat het nog geen standpunt heeft ingenomen, maar ernaar streeft zijn standpunt binnen enkele maanden kenbaar te maken.

h. *Privacy*

De belangen van het overheidspersoneel vereisen een vertrouwelijke behandeling van de gegevens die op dat personeel betrekking hebben. Aan de hand van het rapport dat de Werkgroep Vertrouwelijkheid Personeelgegevens zal uitbrengen hoop ik in staat te zijn te beoordelen of, en zo ja welke, extra maatregelen kunnen worden getroffen.

i. *Trendbeleid*

Bij de zogenaamde nacalculatie 1977 is gebleken dat de salarisverhogingen voor de ambtenaren in dat jaar waren achtergebleven bij de gemiddelde loonstijging in het bedrijfsleven (de trend).

In verband hiermede werd aan het einde van het jaar aan de ambtenaren over 1977 een uitkering-ineens toegekend van 0,97% met een minimum van f 19 per maand voor 21-jarigen en ouderen.

Met ingang van 1 januari 1978 werd het resultaat van de nacalculatie in de salarissen verwerkt, en wel door een verhoging van de salarissen met 1,31%, met een minimum van f 23,47 per maand voor ambtenaren van 21 jaar en ouder.

In beide maatregelen werd overeenkomstig de salarisverhoging van 1 april 1977 een beperking aangebracht voor de salarissen boven het maximum van schaal 154 van het BBRA 1948. Deze beperking bedroeg – afhankelijk van het salarisniveau – 80%, 60%, 40% of 20%.

Als gevolg van de vertraging in de totstandkoming van collectieve arbeidsovereenkomsten voor het jaar 1978 kon eerst in april 1978 een beslissing worden genomen over de gebruikelijke voorlopige salarismaatregel aan het begin van het jaar. Met ingang van 1 januari 1978 werd een salarisverhoging toegekend van 2% met een minimum van f 33,33 per maand.

Uit administratieve overwegingen werd deze verhoging met ingang van 1 juni 1978 in de salarissen verwerkt en werd zij over de periode januari tot en met mei 1978 in de vorm van een uitkering-ineens toegekend.

In aansluiting aan de loonontwikkeling in de loop van 1978 zijn per 1 augustus 1978 de salarissen opnieuw verhoogd en wel met 1,4% met een minimum van f 19,25 per maand.

j. *Structurele herziening BBRA 1948*

Aan de hand van opmerkingen, gemaakt in verschillende ambtelijke werkverbanden en in informeel overleg met de ambtenarenorganisaties, is een tekst voor een ontwerp van een nieuw bezoldigingsbesluit voorbereid. Eveneens is gewerkt aan voorstellen voor nieuwe salarisschalen (achttien in getal) die in de plaats van de huidige schalen 1 tot en met 154 dienen te worden gehanteerd in de nieuwe indelingsstructuur. Voorts is en wordt veel aandacht besteed aan het opstellen van reeksen van functietyperingen en aan het kiezen van normfuncties ten behoeve van de toepassing van een nieuwe structuurindeling.

De salarissen boven schaal 154 vertonen zowel in hoogte als in verhouding tot de aard van de functie een vrij grillig beeld. Het ligt in mijn voornemen deze zodanig te structureren dat met een beperkt aantal niveaus kan worden volstaan.

k. *Herziening «Ubink-normen»*

Reeds geruime tijd worden bezwaren ingebracht tegen de toetsingsnormen voor de salariëring van bepaalde groepen gemeentepersoneel, de zogenaamde Ubink-normen uit 1948. Vanuit het vaste ambtelijk beraad met vertegenwoordigers van de lagere publiekrechtelijke lichamen over rechtspositionele aangelegenheden, werd een werkgroep ingesteld. De werkgroep kreeg de opdracht, gelet op de voorbereidingen tot herstructurering van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1948, de mogelijkheid te onderzoeken van een herziening van deze toetsingsnormen. De resultaten van dit onderzoek zijn neergelegd in een rapport dat inmiddels aan mij is uitgebracht.

l. *Coördinatie rechtspositionele aangelegenheden van ambtenaren, werkzaam bij internationale organisaties*

De coördinerende taak van Binnenlandse Zaken op het terrein van de arbeidsvoorwaarden van het overheidspersoneel strekt zich ook uit tot de arbeidsvoorwaarden van functionarissen in dienst van of werkzaam ten behoeve van internationale organisaties. Nog tijdens de vorige kabinetsperiode werd een model van de daarbij te volgen gang van zaken vastgesteld. Mede met het oog op de instructies aan de Nederlandse delegaties – met inbegrip van het Nederlandse standpunt op dit terrein – moeten in beginsel alle voorstellen tot wijziging van de arbeidsvoorwaarden van zulke functionarissen door tussenkomst van de Minister van Binnenlandse Zaken en met inschakeling van de Adviescommissie Overheidspersoneelsbeleid worden voorgelegd aan de Raad voor de Rijksdienst.

m. *Spreiding*

Het kabinet heeft reeds aangekondigd dat het de uitvoering van lopende spreidingsprojecten zal voortzetten en dat het bij volgende spreidingsobjecten de nadruk zal leggen op nieuwe en groeidiensten. Met de bewindsman van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zijn afspraken gemaakt over een duidelijke taakafbakening tussen de betrokken ministeries. Ik verwijs hiervoor naar de op dit punt uitvoeriger memorie van toelichting op hoofdstuk XI van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1979.

n. *Heroverweging van ambtelijke rechtspositieregelingen*

Zoals in de regeringsverklaring werd aangekondigd heeft de interdepartementale commissie Coördinatie en Kostenbeheersing van de Sociale Verzekeringen en Inkomensoverdrachten zich ook gebogen over de voorzieningen voor het overheidspersoneel. Zij deed dit met inachtneming van de eigen rechtspositie van de ambtenaren en het principe van het trendbeleid.

De commissie had een inventariserende taak. De voorlopige conclusies van het Kabinet aan de hand van het rapport van deze commissie zijn inmiddels aan de volksvertegenwoordiging en aan de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken voorgelegd. De besprekingen in het centraal georganiseerd overleg duren voort. Men kan er van overtuigd zijn dat ik hierbij zowel de evenredigheid en rechtvaardigheid als mijn zorg voor het welzijn van het ambtelijk apparaat terdege in het oog blijf houden.

o. *Onderzoek*

Het wetenschappelijk onderzoek in het belang van de ontwikkeling van het personeelsbeleid zal in 1979 worden voortgezet.

Zo zal de Commissie Positie Oudere Ambtenaar een onderzoek doen uitvoeren als vervolg op haar analyse, in 1978, van gegevens bij het Algemeen burgerlijk pensioenfonds over invalideringsfrequentie.

Het in 1978 aangevangen onderzoek ter onderbouwing van het arbeidsvoorwaardenbeleid in de ruimste zin zal worden voortgezet.

De Werkgroep Emancipatie en Deeltijdarbeid als aspecten van het Overheidspersoneelsbeleid zal zijn in 1977 aangevangen onderzoek naar deeltijdarbeid in de rijksdienst vervolgen en afronden.

De in 1978 ingestelde Stuurgroep Onderzoek Arbeidsverzuim zal een inventarisatie van systemen van ziekteverzuimregistratie doen verrichten.

Het onderzoek, dat zich richt op het ontwikkelen van een informatiesysteem dat ten dienste staat van het beleid ter bevordering van het welbevinden van het burgerlijk rijkspersoneel, zal worden voortgezet.

Onderzoek zal worden ingesteld naar de mogelijkheid van het opzetten van een opgavebank («item»bank) als onderdeel van het plan om te komen tot vormen voor geïndividualiseerd testen. De opgavebank, met andere opgaven, is tevens een hulpmiddel bij het ontwerpen van allerlei vragenlijsten ten behoeve van sociaal-psychologische onderzoeken.

Het onderzoek komt neer op:

het ontwerpen van wiskundige waarschijnlijkheidsmodellen;

het ontwerpen en toetsen van psychologische modellen;

het maken van de programmatuur en het verzamelen en toetsen van de opgaven.

2. Werving en selectie

Met het opnemen van een vacaturebank voor rijksfuncties bij een aantal arbeidsbureaus-nieuwe-stijl zijn gunstige ervaringen opgedaan. Daarom wordt nu een aanvang gemaakt met de openbaarmaking van vacatures in de rijksdienst bij de andere arbeidsbureaus.

De kosten van de personeelsadvertenties voor de rijksoverheid zijn aanleiding om te komen tot een vergelijking van de verhouding tussen kosten en doeltreffendheid bij de verschillende adverteerders binnen de rijksoverheid.

Door de Beleidscommissie voor Internationale Ambtenaren zal de werving van Nederlanders voor functies bij de organen van internationale samenwerking worden bevorderd. Met dit oogmerk zijn stappen genomen om eerder inzicht te krijgen in vacatures die gaan ontstaan op voor Nederland interessante plaatsen.

In interdepartementaal overleg worden gedragsregels voor wervings- en selectieprocedures bij de rijksoverheid geformuleerd. Hierdoor zal de positie van de sollicitant bij de rijksoverheid worden verbeterd.

De vraag naar de vergroting van de mogelijkheden tot revalidatie in de werksituatie vraagt in een aantal gevallen voor de inpassing bijzondere voorzieningen. Deze voorzieningen mogen echter niet in strijd zijn met het beginsel, dat geschiktheid voor functievervulling voorwaarde is. Bij de inpassing in de werksituatie hebben mensen soms extra hulp nodig, bij voorbeeld bij het verkrijgen van zulke bijzondere voorzieningen en bij het zoeken naar functies die aan hun situatie aanpasbaar zijn.

Onderzocht worden de mogelijkheden om het psychologisch onderzoek van kandidaten voor een ambtelijke functie een meer individueel karakter te geven. Dit is ook van belang voor de advisering aan kandidaten over hun mogelijkheden voor bepaalde soorten arbeid. Ervaringen van de Amerikaanse Civil Services Commission, die een dergelijke methode uitwerkt, worden bij het onderzoek betrokken.

3. Personeelsplanning en loopbaanbegeleiding

Ter bevordering en ondersteuning van de verdere ontwikkeling van personeelsplanning en loopbaanbegeleiding bij de departementen werd in 1978 een stuurgroep ingesteld. Deze zal de interdepartementale gedachtenvorming en de uitwisseling van ervaringen bevorderen en coördineren.

Het onderzoek dat in samenwerking met de Vereniging voor Bestuurskunde is gehouden naar de kwaliteiten die beleidsambtenaren behoren te bezitten (zoals vermeld in de memorie van toelichting op de begroting 1978) is onlangs afgerond. De uitkomsten worden thans bewerkt.

Welke gevolgen hieraan moeten worden verbonden zal daarna worden bekeken binnen de rijksoverheid en door de Vereniging voor Bestuurskunde. De uitkomsten van het onderzoek en de aanbevelingen waartoe zij leiden zullen bekend worden gemaakt.

Een aantal gedachten om de toepassing van de methodische personeelsbeoordeling dienstbaar te maken aan loopbaanbegeleiding wordt uitgewerkt.

4. Bedrijfsmaatschappelijk werk

Over de reeds in de memorie van toelichting op de begroting 1977 genoemde, omschrijving van doel en taak van het bedrijfsmaatschappelijk werk bij de rijksoverheid werd met de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken overeenstemming bereikt.

De ontwikkeling van dit werk zal ik bevorderen door interdepartementale uitwisseling van inzichten en ervaringen op beleids- en uitvoerend niveau. Met dit doel zal ik bij het Directoraat-Generaal voor Overheidspersoneelsbeleid een afzonderlijk onderdeel voor het bedrijfsmaatschappelijk werk instellen.

5. Bedrijfsgeneeskunde

Mijn streven blijft er op gericht, de Rijks Geneeskundige Dienst (RGD) van voldoende middelen (personeel en materieel) te voorzien om de bedrijfsgeneeskundige zorg volgens de daartoe gestelde regels te kunnen uitvoeren.

Naar het zich laat aanzien zal de nieuwe arbeidsomstandighedenwet, die bij de Kamer aanhangig is, in de overheidssfeer een eigen uitwerking behoeven. Thans wordt nagegaan in hoeverre dit van invloed zal zijn op de organisatie van de RGD.

6. Integratie personeels- en salarisadministratie

De ontwikkeling van de geïntegreerde personeelsadministratie – een samenstel van geautomatiseerde informatiesystemen – gaat voort, mede om te kunnen voldoen aan de toenemende informatiebehoefte van het management bij de ministeries. In dit verband kan het volgende worden gemeld.

a. Het gebruik van het informatiesysteem voor gegevens over organisatie en functies bij de departementen neemt toe naarmate de personeelsafdelingen daarvoor op sterkte komen.

b. Door meer samenwerking en het onderling op elkaar afstemmen van administraties van verschillende instanties ontstaan betere mogelijkheden tot het samenstellen van informatie, niet alleen over het burgerlijk rijkspersoneel maar over het gehele overheidspersoneel.

c. De in 1977 ingestelde Commissie voor de verdere Ontwikkeling van de Geïntegreerde Personeelsadministratie beraadt zich over de ontwikkeling van het systeem naar een bestuurlijk informatiesysteem. Er zal een meerjarenplan worden opgesteld.

d. Er zijn aanzetten gegeven om door voorlichting het management op de verschillende niveaus een beter gebruik te laten maken van de beschikbare informatie.

7. Vorming en opleiding

Voor de activiteiten op het gebied van vorming en opleiding wordt verwezen naar paragraaf 3 van het hoofdstuk «Algemeen» van deze memorie.

OVERHEIDSORGANISATIE EN -AUTOMATISERING

1. Algemeen

De Staatssecretaris is onder meer belast met organisatie en automatisering in de rijksdienst, met inachtneming van de verantwoordelijkheid die iedere minister heeft voor het beheer van zijn eigen departement. Dit betekent dat de taak van Binnenlandse Zaken op dit gebied in hoofdzaak is gericht op beleidsvorming, advies, coördinatie en ondersteuning.

Deze taak, reeds in 1965 bij het ontstaan van het kabinet-Cals-Vondeling aan Binnenlandse Zaken toegewezen, is de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Dit komt door de toenemende omvang en ingewikkeldheid van de overheidstaken als gevolg van de ontwikkelingen die wij in onze maatschappij kunnen waarnemen. Deze ingewikkeldheid uit zich ook in een verstrengeling van taken op diverse beleidsterreinen, niet alleen tussen verschillende ministeries die daarmee te maken hebben, maar ook tussen ministeries en lagere publiekrechtelijke lichamen.

Deze verstrengeling maakt het nodig de taakverdeling tussen ministeries opnieuw te overwegen en de altijd noodzakelijke coördinatie doeltreffender te maken. Daartoe is het onontbeerlijk om ook de informatievoorziening in goede banen te leiden en met name geautomatiseerde informatiesystemen ten behoeve van gelijksoortige of verwante beleidsterreinen op elkaar af te stemmen.

Op deze wijze kan op die beleidsterreinen meer samenhang worden bereikt tussen diverse beslissingen en kan onduidelijkheid of tegenstrijdigheid van die beslissingen worden tegengegaan. Dit zal zowel de doorzichtigheid als de slagvaardigheid van het bestuur kunnen bevorderen.

Nadat daarover het nodige overleg heeft plaatsgevonden zal – zoals reeds aangekondigd – over het toekomstig organisatie- en automatiseringsbeleid een beleidsnota worden uitgebracht. In verband daarmede zal in dit deel van de memorie van toelichting worden volstaan met het aanstippen van een aantal hoofdzaken betreffende advies, coördinatie en ondersteuning. Tevens zal aandacht worden gegeven aan het onderwerp Centrale Personenadministratie (CPA).

2. Advies

De adviserende taak als hierboven bedoeld is voor een belangrijk deel gericht op de invulling van organisatie en automatiseringsbeleid met zaken waarover op kabinets- of bewindsliedenniveau beslissingen moeten worden genomen. De adviezen betreffen met name:

a. de voorbereiding en uitvoering van het beleid ten aanzien van interdepartementale taakverdeling en coördinatie, mede naar aanleiding van het rapport van de voormalige Ministeriële commissie interdepartementale taakverdeling en coördinatie (MITACO).

Voor de oplossing van gerezen knelpunten, zoals die welke opgenomen in bijlage 1 van genoemd rapport, zal vanwege mijn departement interdepartementaal ambtelijk overleg worden gevoerd. Daaruit voortvloeiende voorstellen zullen worden voorgelegd aan de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken. Daarnaast kunnen bewindslieden het initiatief nemen tot het oplossen van knelpunten op hun terrein. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken wordt daarbij in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken. Het resultaat van het ambtelijk overleg, respectievelijk het ministerieel beraad, legt laatstgenoemde, na daarover advies te hebben ingewonnen van de Adviescommissie Doelmatigheidsbevordering Rijksdienst, voor aan de Raad voor de Rijksdienst en vervolgens de Ministerraad.

Nader onderzoek en studie zal nodig zijn om meer kennis te verkrijgen over de werking van de organisatie van de rijksdienst in het algemeen, en wel voor het ontwikkelen van uitgangspunten voor de vormgeving van de hoofdstructuur van de rijksdienst. Binnenkort zal een niet-ambtelijke commissie worden ingesteld die leiding zal geven aan de onderzoek- en studieactiviteiten op dit gebied. Zij dient de Minister van Binnenlandse Zaken advies uit te brengen voor de verkiezingen van 1981.

b. de structurering van de informatievoorziening ter uitvoering van taken bij departementen, zoals die onder andere blijkt uit departementale meerjaren-automatiseringsplannen waarin lopende en nog te ontwikkelen automatiseringsprojecten zijn opgenomen. De hier bedoelde adviezen hebben ook betrekking op de afstemming van de verschillende departementale automatiseringsplannen ten opzichte van elkaar. Met behulp van die plannen zal tevens kunnen worden geadviseerd over de keuze van computerapparatuur en -programmatuur die ten behoeve van de uitvoering van de plannen moet worden gebruikt.

Ter voorbereiding van beslissingen op kabinets- of bewindsliedenniveau naar aanleiding van daarvoor in aanmerking komende adviezen als bedoeld onder a dan wel b wordt nu nog gebruik gemaakt van de diensten van de Adviescommissie Doelmatigheidsbevordering Rijksdienst (ADR), respectievelijk van de Commissie Automatisering Rijksdienst (CAR). Beide commissies zullen worden samengevoegd tot één Adviescommissie Overheidsorganisatie en -automatisering (AOA) die werkt als «ambtelijk voorportaal» van de Raad voor de Rijksdienst. Tot deze integratie wordt overgegaan omdat een geïntegreerde benadering van vraagstukken van organisatie en automatisering in toenemende mate noodzakelijk blijkt. De structurering van de informatievoorziening in interdepartementaal verband ten behoeve van beleid en beheer in diverse bestuurssectoren is namelijk niet los te denken van de structurering van taken en coördinatiepatronen ten behoeve van die sectoren. In dit opzicht zijn er raakpunten tussen de taken van ADR en CAR en is te voorzien dat bij de uitvoering daarvan in de toekomst overlappingen ontstaan. Door de integratie van deze commissies zal worden beschikt over een breder samengesteld adviesorgaan en daardoor over een breder draagvlak voor de beleidsvoorbereiding op het terrein van de organisatie en de automatisering.

Met betrekking tot de werkzaamheden als bedoeld onder a heeft de Directie Overheidsorganisatie en -automatisering ook een taak bij het adviseren over de mogelijkheden van decentralisatie van rijkstaken en over de invoeringsorganisatie, nodig om te komen tot een nieuwe bestuurlijke indeling als voorzien in het ontwerp van Wet reorganisatie binnenlands bestuur.

3. Coördinatie

De coördinerende taak op het gebied van organisatie en automatisering komt voor een deel tot uitdrukking bij het uitvoeren van beslissingen op adviezen als bedoeld in punt 2 onder a. Vaak zullen meer departementen daarbij betrokken moeten worden. Hetzelfde geldt voor de onderwerpen als bedoeld in punt 2 onder b. In het verlengde van deze interdepartementale coördinatie is tevens coördinatie gewenst om de informatievoorziening bij het Rijk, de lagere publiekrechtelijke lichamen en de semi-openbare sector op elkaar af te stemmen. Deze coördinatie wordt voorbereid in de Bestuurlijke Overlegcommissie voor Overheidsautomatisering (BOCO), waarvan de Staatssecretaris de voorzitter is. Zij vindt tevens plaats in een aantal aan de BOCO verwante groepen voor bijzondere beleidssectoren, zoals het Beleidsadviescollege Automatisering Gezondheidszorg (BAG) en de Centrale Commissie Automatisering Onderwijsinformatie (CCAO).

Een tweede coördinerende activiteit ligt in de toewijzing van automatiseringsprojecten van departementen aan de algemene rijksrekencentra: het Rijks Computercentrum (RCC) en het Computer Centrum Limburg (CCL), en het regelen van de samenwerking tussen de departementen en die rekencentra. Wat dit laatste betreft kan worden opgemerkt dat de dienstenverlening van de rijksrekencentra een grote keuze aan mogelijkheden inhoudt, uiteenlopend van het uitvoeren van vooronderzoeken tot volledige uitvoering van alle fasen in een automatiseringsproces. Om die reden beschikken de rijksrekencentra dan ook over veelsoortige automatiseringsspecialisten zoals informatie-analisten, systeemontwerpers, programmeurs en specialisten op het gebied van onderhoud en produktie. Voor de bedoelde samen-

werking is het uiteraard gewenst dat met name de departementale organisatie-afdelingen ten minste de beschikking hebben over volwaardige informatie-analisten voor onderzoek naar belangrijke informatie ten behoeve van het beleid, voor de bevordering van een doelmatig en doeltreffend gebruik van gegevens in het algemeen en voor de coördinatie bij het opstellen van het automatiseringsplan van het departement.

Een derde coördinerende activiteit betreft het nemen van initiatieven tot de opzet van projecten die in beginsel van belang zijn voor alle departementen en de begeleiding van die projecten. Zulke projecten dienen te worden bestuurd door interdepartementale stuurgroepen. Over de organisatorische plaats in de rijksdienst van dergelijke stuurgroepen vindt beraad plaats. Een nadere beslissing daarover is noodzakelijk. In afwachting daarvan is reeds een aanvang gemaakt met het project documentaire informatieverzorging (beheersing documentenstroom, toegankelijk maken van archieven en bibliotheken). Onder verantwoordelijkheid van Binnenlandse Zaken wordt een stuurgroep gevormd bestaande uit vertegenwoordigers van de Permanente Commissie Post- en Archiefzaken (PC PAZ) en de Permanente Commissie voor Overheidsdocumentatie (PCOD). Hierover wordt ook overleg gepleegd met het Parlementair Automatiseringscentrum (PARAC). Een tweede project zal de registratie van commissies betreffen.

Een vierde coördinerende activiteit betreft algemene informaticaprojecten. Daaronder valt het begeleiden van projecten die met fondsen van Binnenlandse Zaken mede worden gefinancierd ter bevordering van de inzet van de nationale computerindustrie en welke projecten onder verantwoordelijkheid van verschillende departementen moeten worden uitgevoerd. Voorts het nemen van initiatieven tot activiteiten met betrekking tot informatica op nationaal niveau, waaronder het voeren van overleg voor het tot stand brengen van een nationaal informatica-instituut. Daartoe is coördinatie met vele belanghebbenden zowel binnen als buiten de overheid noodzakelijk.

4. Ondersteuning

De ondersteunende taak ten behoeve van de departementen komt vooral tot uitdrukking in een aantal activiteiten betreffende:

a. de zogenaamde bijstandverlening aan departementen bij departementaal organisatie- en automatiseringsonderzoek; wat dit laatste betreft mede gericht op het tot stand brengen van departementale meerjaren-automatiseringsplannen;

b. het verlenen van bemiddeling bij het inschakelen van particuliere adviesbureaus op het gebied van organisatie en automatisering; dit betreft hulp bij het opstellen van opdrachten, waarderen van offerten en keuze van een bureau;

c. het introduceren en eventueel ontwikkelen van nieuwe methoden en technieken ten behoeve van de uitvoering van taken op het gebied van organisatie en automatisering door de departementale organisatie-afdelingen;

d. het geven van voorlichting op het gebied van organisatie en automatisering door het organiseren van bijeenkomsten en lezingen, mede onder auspiciën van de Adviescommissie Overheidsorganisatie en -automatisering (AOA);

e. het medewerken aan een proef, waarin de mogelijkheden worden onderzocht van automatisering van het register van buitenlandse migratie bij de Rijksinspectie van de bevolkingsregisters;

f. het deelnemen aan interdepartementale werkzaamheden ter voorbereiding van wettelijke maatregelen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de beveiliging van computergegevens;

g. het voorbereiden van opleidingen voor organisatie-adviseur of organisatie-medewerker en het voorbereiden van cursussen op het gebied van automatisering ten behoeve van departementale lijn- en staffunctionarissen; voor de activiteiten op het gebied van vorming en opleiding wordt voorts verwezen naar paragraaf 3 van het hoofdstuk Algemeen van deze memorie;

h. het doen verlenen van diensten aan departementen door de algemene rijksrekencentra te Apeldoorn (RCC) en te Heerlen (CCL). Het laatste centrum is tevens regionaal automatiseringscentrum ten behoeve van de gemeenten in de provincie Limburg.

5. Centrale personenadministratie

Het streven is erop gericht in de loop van het begrotingsjaar 1979 een ontwerp van wet op de centrale personenadministratie (CPA) in te dienen. In dat ontwerp wordt in de eerste plaats rekening gehouden met opmerkingen, gemaakt door de staatscommissie-Koopmans in haar advies over het voorontwerp van wet, en voorts met de conclusies naar aanleiding van reacties van anderen op dat voorontwerp die door mijn ambtsvoorganger ter kennisneming aan de Staten-Generaal zijn aangeboden met zijn brief van 15 juli 1977 nr. CD77/U203. Zoals reeds in de regeringsverklaring is gezegd, wordt het ontwerp van wet voorbereid en ingediend in samenhang met de algemene wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties, die wordt voorbereid bij het Ministerie van Justitie.

De CPA is bestuurlijk beschouwd een van de stations die persoonsgegevens, afkomstig van de gemeenten, moeten passeren op weg naar hun bestemming bij centrale instanties die op verschillende plaatsen in het land verspreid zijn. In deze opzet worden die gegevens uitsluitend via een aantal andere stations – de regionale gemeentelijke computercentra – aan de CPA verstrekt. De CPA kan dan ook worden beschouwd als een bovenbouw op de gemeentelijke bevolkingsinformatiesystemen die in die centra zijn geautomatiseerd. De bovenbouw is overigens beperkt, omdat deze minder gegevens zal bevatten dan de zoëven bedoelde gemeentelijke systemen, namelijk alleen die basisgegevens die op rijksniveau nodig zijn voor wettelijke of anderszins toegewezen taken. Voor elk van de gebruikende instellingen op rijksniveau zullen dan de regels moeten worden toegepast die zullen worden vastgelegd in de algemene wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

De hier geschetste opzet kan als voorbeeld worden gezien voor andere informatiesystemen ten behoeve van de centrale overheid, waarvoor basisgegevens op gemeentelijk niveau aanwezig zijn. Op deze wijze worden niet alleen doublures in het verzamelen en verstrekken van gegevens vermeden, maar worden ook fouten voorkomen. Bovendien zal de controle onder andere in verband met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer worden vergemakkelijkt.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Algemeen

Overeenkomstig de aanwijzingen van de Minister van Financiën is bij de raming van de daarvoor in aanmerking komende artikelen rekening gehouden met een niveauverhoging voor 1979 van 1% voor de loongevoelige uitgaven en met het normale accres wegens promoties en periodieke verhogingen. Bij de prijsgevoelige artikelen is uitgegaan van een prijsstijging voor 1979 van 1% voor bouwkosten en 0% voor de overige categorieën.

Een vergelijking van de raming voor 1979 met die voor 1978 geeft het volgende beeld (in miljoenen guldens)

Totaal voor 1979	5 229,5
Totaal voor 1978	5 030,3
Meer voor 1979	199,2

De verhoging kan als volgt worden gespecificeerd:

Hogere raming voor:	
Uitkering aan het Gemeentefonds, verband houdende met het lager onderwijs	82,1
Kosten verband houdende met de Politie, inclusief personele en materiële uitgaven	94,0
Kosten verband houdende met uitbreiding van de computercentra	25,2
waarvan C.C.L. 20,9	
R.C.C. 4,3	
Overige uitgaven	20,9
Totaal	222,2
Lagere raming voor:	
Kosten verband houdende met verplaatsing van diensten en/of dienstonderdelen in het kader van de spreiding	23,0
Totaal hogere raming	199,2

Personeelsuitgaven. De voorgestelde personeelsuitbreiding voorziet in een groei van de personeelssterkte met 239 plaatsen. Hiervan zijn 8 plaatsen opgenomen onder het (nieuwe) artikel: Coördinerende activiteiten ten behoeve van de Molukse minderheid in Nederland. Voorts zijn 130 plaatsen toegevoegd aan het Computer Centrum Limburg en 51 aan het Rijks Computercentrum. Uit praktische overwegingen zijn de overige 50 plaatsen op een centrale post geraamd (artikel 7). Na zorgvuldige afweging van de prioriteiten zullen deze plaatsen in het begrotingsjaar worden toegewezen aan de daarvoor in aanmerking komende sectoren.

De voor 1978 geraamde uitbreiding van 99 plaatsen is als volgt verdeeld: Ambtelijke leiding en assistenten 2, Centrale diensten van algemene aard 20, Grondwetszaken 2, Het Binnenlands Bestuur 8, Openbare Orde en Veiligheid-Algemeen beheer 3, Politie 41, Brandweer 6, Overheidspersoneelsbeleid-Algemeen beheer 12 en Rijks Geneeskundige Dienst 5.

Uitgaven wegens pensioenen, wachtgelden, uitkeringen en/of daarop betrekking hebbende bijdragen enz. Bij de ramingen van deze uitgaven is rekening gehouden met:

- de onder Algemeen genoemde niveauverhoging van 1% voor 1979;
- verhogingen of verlagingen wegens toeneming of afneming van het aantal gerechtigden;
- vermindering wegens de anti-cumulatiekortingen.

Deze factoren gelden niet voor alle posten in gelijke mate. Voor sommige artikelen dient een in vergelijking met 1978 hoger bedrag te worden uitgetrokken; bij andere artikelen kan met een lagere raming worden volstaan.

Overige oorzaken van wijziging in de ramingen van deze uitgaven zijn toegelicht bij de desbetreffende artikelen.

Wetenschappelijk onderzoek. In het wetsontwerp is een aantal artikelen opgenomen waarop uitgaven in verband met wetenschappelijk onderzoek worden geraamd. Een overzicht van bedoelde artikelen wordt gegeven in Bijlage VI van de memorie van toelichting. Voor de toelichting op deze artikelen verwijs ik eveneens naar deze bijlage.

AFDELING I. MINISTERIE

Artikel 3. Coördinerende activiteiten ten behoeve van de Molukse minderheid in Nederland. Kort na de kabinetsformatie is de Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, aangewezen als coördinerend minister voor het beleid ten aanzien van de Molukse minderheid in Nederland. Een kleine stafafdeling in oprichting ondersteunt de Vice-Minister-President bij zijn coördinerende taak. Een directe consequentie van de aanwijzing van de Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, als coördinerend minister was de overgang van de Commissie van Overleg Zuid-Molukkers–Nederlanders, die voorheen onder de begroting van het Ministerie van Justitie viel, naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

In bovengenoemde begrotingspost zijn zowel de kosten van de genoemde stafafdeling als de kosten van de Commissie van Overleg begrepen.

Artikel 9. Bijdrage aan hoofdstuk VIII van de rijksbegroting in het subsidie aan de «Nederlandse Centrale Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek» (artikel 3 van de wet van 30 oktober 1930, Stb. 416). Het geraamde bedrag is het aandeel van het Departement van Binnenlandse Zaken in het totale subsidie aan de Centrale Organisatie en de Nijverheidsorganisatie.

Artikel 11. Andere uitgaven aan of ten behoeve van personeel, voormalig personeel of hun betrekkingen. Bij de raming is rekening gehouden met een toeneming van het aantal uitkeringen zowel wegens functioneel leeftijdsontslag als op grond van de Uitkeringsregeling 1966.

Artikel 13. Functionele kosten van het Koninklijk Huis. Voor 1979 is bij de raming rekening gehouden met een personeelssterkte van 91 personeelsleden. Het aantal personeelsleden waarvoor, in verband met het niet meer ter beschikking stellen van het Paleis Het Loo, een wachtgeldregeling is getroffen bedraagt 2.

AFDELING II. GRONDWETSZAKEN

Artikel 18. Bijdrage aan het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten. Het subsidiebedrag vormt een bijdrage in de kosten voor personele en materiële voorzieningen. Deze bijdrage zal jaarlijks worden verleend tot een vast bedrag van f 10 000. Dit bedrag is een aandeel in het totale subsidie, dat de aan subsidiëring deelnemende departementen verlenen.

AFDELING III. HET BINNENLANDS BESTUUR

Artikel 21. Tegemoetkoming in de kosten van gemeentelijke inspraakregelingen. De regering streeft ernaar om in overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te komen tot de opstelling van één of meer modelregelingen voor de inspraak van Molukkers op plaatselijk niveau. Aan die gemeenten waar een behoorlijke inspraakregeling voor Molukkers wordt getroffen overweegt de regering een tegemoetkoming in de kosten te verlenen. Hiervoor is in dit ontwerp van wet een bedrag van ruim f 1 mln. uitgetrokken.

Artikel 23. Grenstekens en grenswijzigingen. Op grond van ervaringscijfers is de raming van dit artikel verlaagd tot f 50 000.

Artikel 25. Wachtgelden, uitkeringen en toelagen aan burgemeesters, ambtenaren en arbeidscontractanten van opgeheven gemeenten en van voormalige drostambten, alsmede uitkeringen en onderstanden aan overige gerechtigden. Naar verwachting zal voor 1979, mede op grond van het beloop van de uitgaven over 1978, met een lager bedrag kunnen worden volstaan.

Artikel 26. Subsidies.
a. aan de Oorlogsgravenstichting. Bij de raming is rekening gehouden met de voor 1979 te verwachten verhoging van het loonniveau
b. aan politiek-wetenschappelijke instituten.
c. aan vormingsactiviteiten politieke partijen. Rekening is gehouden met de maximale subsidiebedragen welke de onderscheidene regelingen toelaten. De subsidiebedragen worden aangepast aan de stijging van de regelingslonen.

Artikel 27. Overige uitgaven en bijdragen in het belang van het binnenlands bestuur. De kosten van bestuurskundige onderzoeken worden geraamd op artikel 28 (Wetenschappelijk onderzoek). Ten laste van dit artikel worden de overige uitgaven en bijdragen, niet zijnde wetenschappelijk onderzoek gefinancierd.

Artikel 31. Bijdrage in de algemene kosten van Rijnmond als bedoeld in artikel 55, 2e lid, van de wet openbaar lichaam Rijnmond.

Artikel 32. Bijdrage in de algemene kosten van de agglomeratie Eindhoven als bedoeld in artikel 68 van de wet agglomeratie Eindhoven.

Artikel 33. Kosten reorganisatie binnenlands bestuur en bijdrage in de algemene kosten van pregewesten. Voor een toelichting op deze artikelen wordt verwezen naar hetgeen ter zake in het beleidsgedeelte van de memorie van toelichting is vermeld.

Artikel 34. Overige uitgaven ten behoeve van lagere publiekrechtelijke lichamen. Op dit artikel zijn de bijdragen geraamd in kosten van door efficiencybureaus te verrichten specifieke onderzoekingen in verschillende sectoren van de huishoudingen der grote gemeenten.

Artikel 35. Uitkering aan het Gemeentefonds wegens de door dit fonds te verrichten uitkeringen lager onderwijs ingevolge artikel 5 van de Financiële-Verhoudingswet 1960. Verwezen moge worden naar het gestelde in de memorie van toelichting bij de begroting van het Gemeentefonds.

AFDELING IV. STAFORGAAN VOOR DE CIVIELE VERDEDIGING

Artikel 45. Materieel. In de raming is rekening gehouden met een extra post ten behoeve van enige onderzoekprojecten. Voor het overige wordt verwezen naar het beleidsgedeelte van de memorie van toelichting.

AFDELING V. OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Artikel 50. Kosten verbonden aan het invoeren en in standhouden van een uniform meldnummer. Voor een toelichting op dit artikel wordt verwezen naar het beleidsgedeelte van de memorie van toelichting.

Artikel 51. Bijdrage aan hoofdstuk X in de kosten verbonden aan de ruiming van geïmproviseerde explosieven. In het voor 1978 toegestane be-

drag was rekening gehouden met een éénmalige uitgave wegens aanschaffingen. De raming voor 1979 is weer teruggebracht tot de jaarlijkse exploitatiekosten.

Artikel 54. Dienst Geneeskundige Verzorging Politie. Rekening houdend met een verdere kostenstijging en een toeneming van het aantal verzekerden wordt voor 1979 f 145 mln. nodig geacht. Een zelfde bedrag aan premie-ontvangsten is onder de middelen van dit hoofdstuk opgenomen.

Artikel 55. Aandeel in de kosten voor de geneeskundige verzorging van gewezen politiepersoneel, hun gezinsleden en hun nagelaten betrekkingen. De premie-opbrengst van deze groep wordt geraamd op f 13 470 000. Een zelfde bedrag wordt door het Rijk bijgedragen.

Artikel 56. Bijdragen in de kosten van de gemeentepolitie. De normbedragen welke voor deze bijdragen als basis dienen, worden steeds aangepast aan de algemene salarismaatregelen voor het overheidspersoneel en aan de prijsstijgingen. Een hogere raming van de organieke en feitelijke sterkte van de gemeentelijke politiekorpsen veroorzaakt eveneens een stijging ten opzichte van 1978.

Artikel 57. Overige uitgaven ten behoeve van de politie. De raming van dit artikel is verhoogd in verband met het operationeel worden van activiteiten op het gebied van automatisering, voortgang van onderzoek en proefnemingen op dit gebied. Verder is rekening gehouden met hogere uitgaven voor Institutionele- en Crimepreventionvoorlichting.

Artikel 59. Politie-examens. In de raming is rekening gehouden met de invoering van een nieuwe vacatiegeldenregeling.

Artikel 63. Materieel (Politie, Opleiding en vorming). Verwezen moge worden naar hetgeen ter zake is gesteld in het beleidsgedeelte van de memorie van toelichting.

Artikel 65. Materieel (Brandweer). De stijging van de specifieke uitgaven wordt in belangrijke mate gecompenseerd door een verhoging van de aan derden in rekening gebrachte bedragen. Deze bedragen worden onder de middelen verantwoord.

Artikel 66. Uitgaven ter bevordering van de regionalisatie van de brandweer. Voor een toelichting op dit artikel wordt verwezen naar het beleidsgedeelte van de memorie van toelichting.

Artikel 70. Specifieke uitgaven (Bescherming Bevolking). Het op dit artikel geraamde bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

1.	Exploitatie telecommunicatienet	f 5 865 000
2.	Vergoeding aan provinciën	6 853 000
3.	Bijdragen aan gemeenten/kringen	63 511 000
4.	Stafschool en oefenkampen	2 901 000
5.	Exploitatie magazijnen en vervanging voorraden	5 610 000
6.	Overige jaarlijkse kosten	446 000
7.	Persoonlijke uitrusting noodwachters	770 000
8.	Openbare schuilplaatsen	10 650 000
9.	Verbindingsdienst	3 080 000
10.	Waarschuwing en alarmering	210 000
11.	ABC-dienst	781 000
12.	Modernisering geneeskundige/reddingsuitrusting noodwachtcolonnes	1 442 000

Artikel 82. Subsidies.

a. aan de Stichting Coördinatie van Communicatie met betrekking tot gegevens voor Onderzoek inzake Ziekteverzuim. Het geraamde bedrag is het op 25% gestelde aandeel van dit departement in het totale subsidie aan de Stichting CCOZ.

b. aan het Centraal Instituut voor Vorming en Opleiding voor de Bestuursdienst (CIOVB). De stijging van de raming heeft betrekking op de onder Algemeen genoemde verhoging van het loonniveau.

Artikel 86. Kosten van cursussen in vreemde talen. Specifieke uitgaven Rijks Opleidings Centrum. Door de overdracht van de rijks talen cursussen van het Instituut voor Bestuurswetenschappen aan het Rijks Opleidings Centrum kan het artikel «Kosten van cursussen in vreemde talen» vervallen. De kosten van deze cursussen zijn thans opgenomen onder dit artikel.

Artikel 87. Verplaatsing van diensten en/of dienstonderdelen in het kader van de spreiding. In de meerjarenramingen zijn bedragen uitgetrokken voor de financiering van de kosten van spreiding van de rijksdienst. Voor het jaar 1979 is een bedrag van f 29,6 mln. beschikbaar.

Artikel 88. Garantie van rente en aflossing van door rijksambtenaren aangegane leningen bij aankoop van een woning. Naar het zich thans laat aanzien is de raming van de in 1978 te verlenen garanties te hoog geweest. Verwacht mag worden, dat voor 1979 met een bedrag van plm. f 10 mln. kan worden volstaan.

Artikel 90. Faciliteiten te verlenen aan organisaties van overheidspersoneel. Het uitgetrokken bedrag is bedoeld als een bijdrage aan de vakorganisaties voor hun werk ten behoeve van het totale overheidspersoneelsbestand.

Artikel 95. Uitkeringen op grond van de Ziektekostenregeling Bijzondere Groepen 1976. Bij de raming van de uitkeringen is uitgegaan van een bedrag van f 63 200 000. Hiervan is f 2 500 000 afgezonderd voor uitgaven ter zake van het werkgeversaandeel van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds in de verplichte ziekenfondspremie voor invaliditeitsgepensioneerden. Dit bedrag is uitgetrokken op artikel 96.

Artikel 96. Werkgeversaandeel van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds in de verplichte ziekenfondspremie voor invaliditeitsgepensioneerden. Ingevolge het bij besluit van 23 november 1977 (Stb. 658) toegevoegde onderdeel W van Artikel 1 van het Aanwijzingsbesluit verplicht verzekerden Ziekenfondswet (Stb. 1965, 638) blijven tot de leeftijd van 65 jaar verplicht verzekerd degenen die een invaliditeitspensioen genieten dat is toegekend krachtens de Algemene burgerlijke pensioenwet. Vooruitlopend op de totstandkoming van een nieuw Artikel N 12 in de Algemene burgerlijke pensioenwet (wetsontwerp 14 505, Artikel I, onderdeel HH) wordt sedert 1 januari 1978 door de directie van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds het door het fonds verschuldigde deel der ziekenfondspremie voor invaliditeitsgepensioneerden, alsmede de daarover verschuldigde sociale verzekeringspremies, voor zover ten laste van het fonds blijvend, ten laste gebracht van de lichamen uit welker dienst betrokkenen zijn ontslagen op grond van blijvende ongeschiktheid uit hoofde van ziekten of gebreken.

Voor wat betreft het gewezen burgerlijk rijks- en onderwijspersoneel komt vorenbedoelde doorbelasting aan voormalige werkgevers voor rekening van Binnenlandse Zaken, op grond van het feit dat wegens de verplichte verzekering ingevolge de Ziekenfondswet op bedoelde groepen de Ziektekostenregeling Bijzondere Groepen niet van toepassing is.

Artikel 100. Uitkeringen en pensioenen aan gewezen ministers en staatssecretarissen, alsmede pensioenen aan hun weduwen en wezen. Voormalige ministers en staatssecretarissen hebben recht op een uitkering conform de regelingen van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers. Het in deze begroting opgenomen bedrag is gebaseerd op de ten tijde van de berekening beschikbare gegevens.

Artikel 101. Uitkeringen aan voormalig rijkspersoneel in tijdelijke dienst of werkzaam op arbeidsovereenkomst ingevolge de Uitkeringsregeling 1966. Te rekenen van 1 januari 1976 komen de onderhavige uitkeringen ten laste van het orgaan, waar de belanghebbende laatstelijk in dienst was, met dien verstande, dat uitkeringen, toegekend uit hoofde van een ontslag met een ingangsdatum gelegen vóór 1 januari 1976 nog ten laste van hoofdstuk VII van de rijksbegroting worden gebracht. Het op het artikel uitgetrokken bedrag heeft betrekking op de vóór 1 januari 1976 toegekende uitkeringen.

Artikel 105. Bijdragen aan het Spoorwegpensioenfonds. De verhoging van dit artikel is noodzakelijk wegens de toekenning van bijdragen (annuïteiten) aan het Spoorwegpensioenfonds ter dekking van het wiskundig tekort per 1 januari 1978.

Artikel 107. Pensioenen op grond van het pensioenreglement voor Nederlands Nieuw-Guinea. Ook voor 1979 is rekening gehouden met een toeneming van het aantal gerechtigden in verband met de leeftijdsopbouw van het potentiële bestand. Zie voorts het gestelde onder: Algemeen, Uitgaven wegens pensioenen, wachtgelden, etc.

Artikel 112. Nederlandse toeslagen op bepaalde Indonesische weduwenpensioenen en wezenonderstanden. Bij de raming van het artikel is ervan uitgegaan, dat het aantal weduwen een geringe daling zal vertonen. Zie voorts het gestelde onder: Algemeen, Uitgaven wegens pensioenen, wachtgelden, etc.

Artikel 114. Netto-uitgaven inzake de uitbetaling buiten Indonesië van eigen pensioenen, gagementen, landspensioenen en -onderstanden, alsmede met pensioen op één lijn te stellen periodieke uitkeringen, zoals onderstanden, tegemoetkomingen en toelagen, al dan niet tot wederopzeggens (met uitzondering van A.O.R.-uitkeringen) aan gewezen overheidspersoneel van Indonesië, onderscheidenlijk nagelaten betrekkingen van gewezen overheidspersoneel van Indonesië en de daarop verleende toe- en/of bijslagen, voor zover niet vallende onder artikel 115. De raming voor 1979 is gebaseerd op een vermindering van het bestand met circa 13%. Zie voorts het gestelde onder: Algemeen, Uitgaven wegens pensioenen, wachtgelden, etc.

Artikel 115. Uitgaven voortvloeiende uit de door het Rijk aan bepaalde groepen burgerlijke overheidsdienaren en gewezen burgerlijke overheidsdienaren van Indonesië, militairen van he voormalige K.N.I.L., alsmede hun nagelaten betrekkingen verleende garanties en de daarop verleende toe- en/of bijslagen. Bij de raming van deze groep is een daling van het bestand verondersteld van plm. 5%.

Artikel 119. Financiële tegemoetkoming aan Molukse ex-K.N.I.L.-militairen. De voorbereiding van het in de regeringsnota «De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland» aangekondigde wetsontwerp tot regeling van de uitbetaling van een uitkering aan een bepaalde groep Molukse ex-K.N.I.L.-militairen verkeert in een ver gevorderd stadium. De regering hoopt het wetsontwerp nog dit kalenderjaar te kunnen indienen.

Artikel 122. Personeelswerving (Rijks Psychologische Dienst). In de raming is rekening gehouden met een stijging van het aantal advertentie-aan-

vragen. Voorts blijkt een toenemend aantal aanvragen betrekking te hebben op de meer gespecialiseerde functies bij de rijksoverheid. Voor deze categorie aanvragen is de te publiceren functie-informatie in het algemeen vrij omvangrijk. Ook moet voor deze functies veelal in de vakliteratuur geadverteerd worden hetgeen eveneens kostenverhogend werkt.

Artikel 125. Medische verrichtingen (Rijks Geneeskundige Dienst). Bij het ramen van de kosten van medische verrichtingen is ervan uitgegaan dat het aantal verrichtingen, dat aan contractartsen moet worden uitbesteed zal verminderen.

AFDELING X. OVERHEIDSORGANISATIE EN -AUTOMATISERING

Artikel 133. Specifieke uitgaven. In de raming van dit artikel zijn bedragen opgenomen voor: ontwikkeling, vorming en opleiding en documentatie (f 2 400 000); voorbereiding en onderzoek geavanceerde programmatuurtoepassing (f 3 000 000); centrale personenadministratie en schakelregister (f 3 700 000); diversen (f 800 000).

AFDELING XI. COMPUTER CENTRUM LIMBURG

Artikelen 137 t/m 139. De ramingen zijn gebaseerd op de verwachtingen omtrent de exploitatie en bouw van systemen. Dit algemene rijksrekencentrum houdt zich in hoofdzaak bezig met een aantal grotere specifieke projecten. De belangrijkste opdrachtgevers zijn het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (Dienst Verkeersongevallenregistratie), van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (Kadaster en Openbare Registers), van Binnenlandse Zaken (Directie Politie) en van Justitie (Directie Politie, Centrale Recherche Informatiedienst en Openbaar Ministerie). Verder is het ingeschakeld als uitvoerend rekencentrum ten behoeve van de gemeenten die aangesloten zijn bij het Samenwerkingsinstituut Automatisering Limburgse gemeenten (SAL), dat deelneemt bij het Samenwerkingsverband voor de Overkoepeling van de Automatisering bij de Gemeenten (SOAG). Bij de raming van het artikel «Personeel» is rekening gehouden met een werkelijke personeelssterkte per eind 1979 van 320 medewerkers.

De hogere raming van het artikel «Materieel» is grotendeels toe te schrijven aan de post machinekosten. Bij de raming van deze post is rekening gehouden met huur en onderhoud van vijf computers en onderhoud van programmatuur.

De ontvangsten wegens doorberekeningen worden verantwoord op artikel 22 van de Aanwijzing en raming van de middelen van dit hoofdstuk voor 1979.

AFDELING XII. RIJKS COMPUTERCENTRUM

Artikelen 140 en 141. Een verdere toeneming van de opdrachten gaat gepaard met stijging van de kosten, die overigens gedekt worden door een nagenoeg zelfde verhoging van de opbrengsten. De oorzaak van de stijging ligt naast een intensiever gebruik van de bestaande systemen in de aanpassing van inmiddels verouderde programmatuur. Bij de raming van het artikel «Personeel» is rekening gehouden met een werkelijke personeelssterkte per eind 1979 van 519 medewerkers.

De hogere raming van het artikel «Materieel» wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijging van de post machinekosten (specifieke uitgaven).

De ontvangsten wegens doorberekeningen worden verantwoord op artikel 24 van de Aanwijzing en raming van de middelen van dit hoofdstuk voor 1979.

AFDELING XIII. STAATSDRUKKERIJ- EN UITGEVERIJBEDRIJF

Artikel 142. Uitkering aan het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf. Voor de toelichting op dit artikel wordt verwezen naar de begroting van het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf voor het dienstjaar 1978 (Kamerstukken II 1977/78, 14 800 F).

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. Wiegel